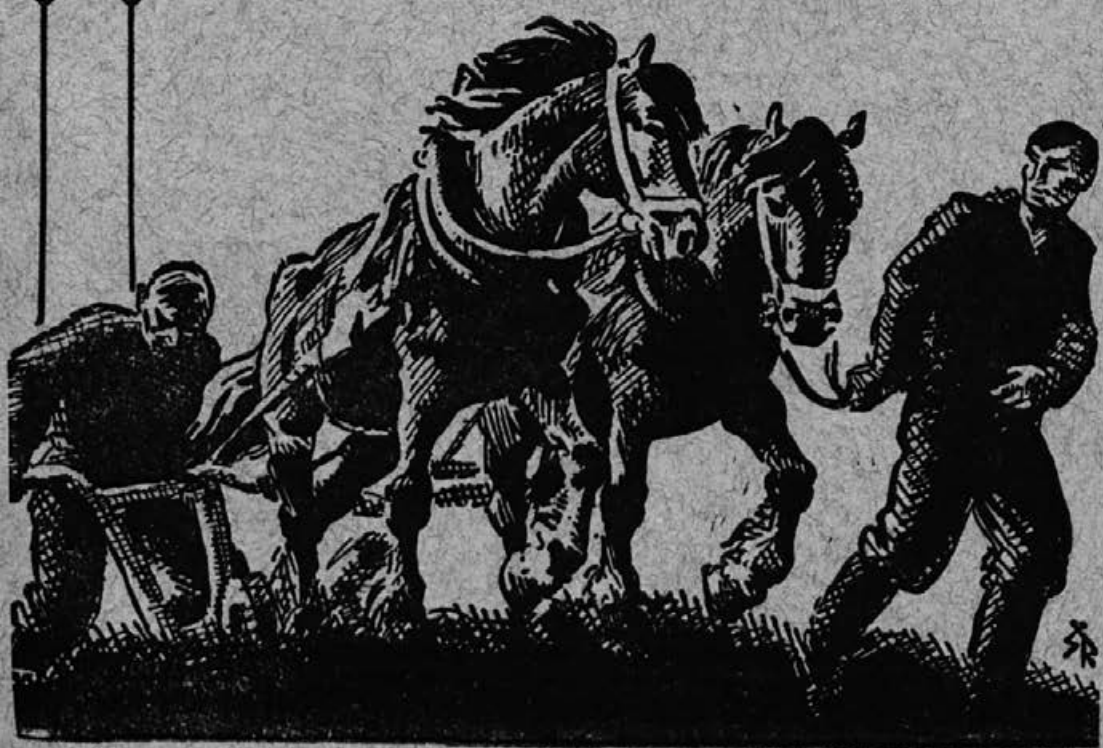

ŠT. 2. • FEBRUAR 1940 • L. XVII.

M E S E Č N I K
Z A K M E T S K O
P R O S V E T O

GRUDA

VSEBINA

Pavel Bobnar: Moji upi (pesem) — Dr. Anton Radič: Strah v mraku — Franc Šebja-
nič: Slovenci v Ameriki — Vekoslav Korošec: Zimsko pismo z juga — K-j: Nova sve-
tovna vojna — Kalijeva gnojila — Lidija Grilec: Oj, oblaki! (pesem) — Alojz Šavara:
Obletnica smrti dr. Antona Radiča — Slike iz japonsko-kitajske vojne — Ivan Nemec:
Naš svet med lbrom in Moravo — Jože Danev: Padlim puntarjem (pesem) — Ali so
res potrebne žrtve? — Dekle in žena spoznavaj samo sebe! — Naš vrt — Za naše
zdravje — Šivanje in ročna dela — Za kuhinjo — Razlaga tujih besed — Izidor Koro-
bač: Mežnar Brkljač — Odmevi iz naših vasi — Ivan Nemec: Sreča v valovih (po-
vest) — Josef Knap: Puszta (roman) — Ing. T. Mastnak, Ruše: Koristni nasveti kmeto-
valcem — Za prosti čas — Franc Kuralt: Vzdihovalje (pesem)

Mesečnik za kmeto prosveto • Izhaja vsak mesec • Celoletna naročnina din 25.—,
posamezna številka din 3.— • Rokopisov ne vračamo • Vse, kar se tiče uredništva,
pošiljajte na naslov: Uredništvo »Grude«, Ljubljana, Pražakova ulica 11 • Uprava
»Grude« je v Ljubljani, Pražakova ulica 11, kamor pošiljajte naročnino, oglase in
reklamacije (pritožbe) • Poštno čekovni račun »Grude« ima št. 13.440
Urednik: Ivan Kronovšek • Izdaja Zveza kmetov in deklet, oba v Ljubljani •
Tiska Tiskarna Slatnar, d. z. o. z. (Vodnik in Knez), Kamnik

Uprava sporoča

• **OGLEDNIKI**, ki nam niso vrnila prve številke, smo jih že vpisali za redne naročnike. Prosim, da nam nakažejo naročnino vsaj za pol leta naprej. Sebi prihranijo skrbi, nam pa delo!

• **STARI NAROČNIKI**, ki dolgujejo naročnino za minula leta in je še niso poravnali, naj to storijo čimprej! S 15. februarjem smo odstopili tiskarni vse naše stare dolžnike in bodo ti v najkrajšem času dobili opomin, ki seveda ne bo brez stroškov! Le če nam takoj nakažejo naročnino, lahko

preprečimo prizadetim nepotrebne stroške! Položnico za poravnavo dolgov in letošnje naročnine smo priložili prvi številki »Grude«.

• **POVERJENIŠTVA**. Posameznike in naša Društva kmetov in deklet prosimo: vrnite nam takoj izpolnjeno izjavo o prevzemu poverjeništa in nabiralne pole novih naročnikov. Nakažite denar s seznamom! Zavedajte se svoje dolžnosti in nam ne delajte ovir! Pozneje ne bomo mogli po-
streči novim naročnikom s 1. številko. Čas hiti, zato ne odlašajte več!

Uredništvo obvešča

• **J. J. Telče**: Zadnja Tvoja pesem pride prihodnjič na vrsto; pošlji nam še kaj pomladnih motivov! Dobrih pesmi zmerom pogrešamo. Lepo pozdravljen!

• **F. K. Š.**: Hvala za vaše sotrudištvo! Pošljite nam še kaj podobnega! Pozdravljen!

P. B. Š.: Najlepša hvala za pesmi in pozdrave! Zelimo, da kmalu ozdraviš in nas obiščeš! Pa še kaj pošlji! Pozdravljen!

• **Vsem ostalim sotrudiškom**: Kolikor ni objavljenega, pride še sčasoma vse na vrsto. Kljub temu kar pridno pišite za našo »Grudo«. Pozdravljeni!

V vsakem kraju iščemo

→ **zastopnike** ←

za prodajo koles, motornih koles, živalnih strojev, radio aparatov i. t. d.

Primeren postranski zaslužek za kmetijske fante. Predizobrazba ni potrebna.

Dela se lahko v prostem času. Vsa navodila in poduk daje firma.

Ponudbe z označbo »Zastopnik« pošljite na upravo »GRUDE« v Ljubljani, Pražakova 11.

GRUDA

MESEČNIK ZA KMETSKO PROSVETO

2.

FEBRUAR 1940

XVII.

Pavel Bobnar:

Moji upi

Sneženi prt pokriva zemljo širo,
pod njim spokojno cvet pri cvetu spava...
Jaz mislim nate, rožna vsa dobrava;
v spominu tvojem je srce nemirno.

Podoba smrti bela je poljana;
vendar kot jaz si vse želi pomladi...
Ko nageljni spet zadehte v ogradi,
ko greda njena vsa bo prekopana,

v deželo bo prišla pomlad dehteča.
Morda ućakam v novi jo toploti?
Morda spet vzklije mi nekdanja sreća?

Če pa telo trohnelo bo v samoti,
oči mi tvojih zarja bo blesteća
sijala v vsem neznani še lepoti.

Strah v mraku

Prosim vas lepo, poslušajte me malo bolj pazljivo kakor po navadi. Morda vam ne bo žal.

Šel sem malo ven iz Zagreba, in čujte tudi vi, kaj sem slišal: Ljudje govorijo, da bo v Zagrebu v kratkem nekako »popovsko zborovanje«, da se bodo zbrali vsi škofje in mnogi drugi duhovniki, in da bo na to zborovanje prišel sam — cesar. To zborovanje bo, tako govorijo ljudje, spreobrnilo vse ljudi k eni veri, in to k judovski. — Da povem vse, bom povedal še to, kar sem slišal: »Ne bom« — je rekel nekdo — »tudi za svojo glavo ne bom zapustil svoje vere, pa če se spreobrne ves svet.« »Tudi jaz ne,« pravi drugi. »A jaz, bogami, nikdar,« se roti tretji.

Ko sem vse to slišal, vam ne morem povedati, kakšna žalost me je objela; taka žalost, da se mi je stemnilo pred očmi. In začel sem premišljati, pa poslušajte, na kaj sem in kako sem mislil.

Vi veste, kaj je to tema, tmina. To vam je tisto, ko človek ne vidi; ko je mrak, ko je temno, temnačno, kadar je noč ali temno kakor ponoči. In človeku je težko v mraku! Posebno mu je težko takrat, kadar je v neznanem kraju, na nepoznani poti in je okoli njega tema, mrak! Ne samo, da človek v mraku lahko zgreši pot in zaide, lahko ga tudi napade hudoben človek ali razbojnik. Zato je človeka v mraku strah in se boji. Ne boje se samo ženske in otroci, ampak je kolikor toliko v mraku strah vsakega človeka. Strah pa ga je radi tega, ker ne vidi. Strašljivec vidi v mraku klado, pa misli, da je medved! In koliko jih je, ki so tako v mraku videli duhove, koliko jih je takih, ki so videli prikazni in coprnice, nekateri tega ali onega mrtveca in volkodlaka, koliko takih je videlo — Bog se nas usmili — celo pravega, živega hudiča iz samega pekla. A vsega tega ne bi videli, če jih ne bi bilo strah, a strah jih ne bi bilo, če ne bi bila okrog njih sama tema, mrak. In koliko pač imamo med ljudstvom strašnih pripovedk o duhovih, volkodlakih, o čarovnicah, o strašilih in pošastih in kaj jaz vem, o čem še! Kolikokrat so se tudi vam lasje ježili, ko ste poslušali vse to. Toda spet vam rečem: Vsega tega ne bi bilo, če človeka ne bi bilo strah. Ah, pri Bogu, strašna je tema, nekaj strašnega je mrak! Kaj vse se skriva v mraku! Kaj se vse v mraku rodi! V mraku se spočno vsa strašila sveta, — v mraku se je rodilo tudi tisto »popovsko zborovanje«, na

katerega bo prišel sam — cesar, v mraku se je porodila tista misel, da bo to zborovanje spreobrnilo ves svet k judovski veri!

Ljudje božji, dajte mi svečo! Dajte mi veliko svečo, visoko kot stoletni hrast in še večjo! Dajte to svečo, da posvetim siromaku, hrvatskemu narodu, da se mu zasvita; naj pogleda krog sebe, — naj se ne boji. Naj odpre oči in videl bo, da tisto v mraku ni medved, ampak trhla klada!

Moj Bog, kako ste ljudje čudni! Čim vidiš v mraku klado, zakaj ne misliš, da je pečen vol, ampak si prepričan, da je medved, ki te lahko raztrga. A? Zakaj? — Zato, ker pečeni voli ne leže po cestah, ampak te na njej čaka razbojnik, ali pa pride iz gozda medved, — in zato se tega tudi bojiš. In česar se bojiš, v to tudi veruješ. Tako se tudi naš narod boji v svojem duševnem mraku, boji tistega, kar ga je že doletelo in ga tlači iz dneva v dan. Dobro ve, da z nobenega zborovanja ne lete med narod pečene piške, kaj še pečeni voli in zato se boji — židov. Ljudstvo dobro ve in vidi, da gre danes židom najbolje, da jim gre vse kakor namazano, da imajo marsikje glavno besedo. Ljudje vidijo, da po vaseh ni židovskih molilnic, da vaški židje niti ne hodijo v molilnice, pa jim kljub temu dobro gre. Ljudstvo vidi, da niti mnogi krščeni židje ne hodijo v svoje molilnice, ampak žive kakor oni pravi židje, — pa jim kljub temu dobro gre, pa so gospodje in mnogo te gospode je na čelu oblasti. Ljudstvo vidi, da najbolje gre tistemu trgovcu, ki dela in trguje kakor žid. In tako naprej. Z eno besedo povedano: naši ljudje vidijo, da ima v javnosti vedno večjo vrednost tisto, kar je židovsko, kako potem ne bi zaslepljeni verovali, da bosta cesar in hrvatska duhovščina narod spreobrnila na judovsko vero? Ali je potem kaj čudnega, ko narod verjame, da se bo polagoma ves svet spreobrnil k židovskim šegam in navadam, začel živeti na judovski način, skratka prestopil v židovsko vero?

To ni prav nič čudnega. Nekaj ljudje tudi v mraku dobro vidijo, to je, bojijo se. Toda, če tako dobro vidijo v temi, koliko boljše bi šele videli, če bi jim posvetili.

*Sem srečno letos se oženil,
dobil sem ženko, grunt, denar,
da dom bo najin še srečnejši,
mi »Gruda« bo najlepši dar.*

Slovenci v Ameriki

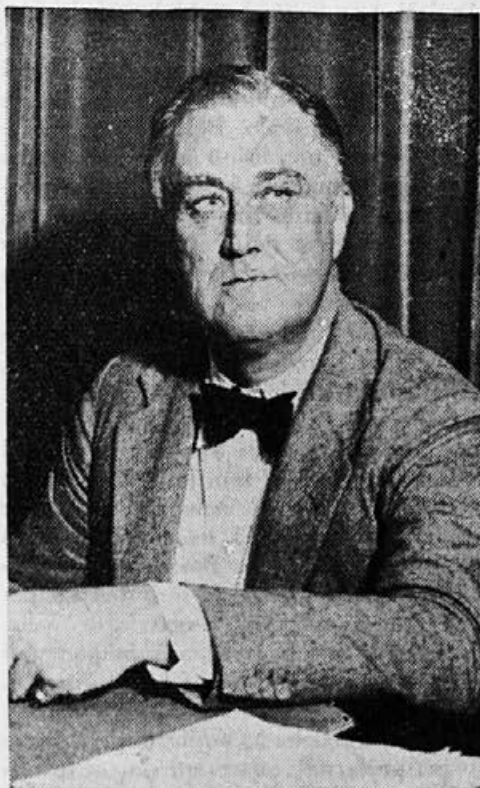
Obljubljena dežela dolarjev in — bodočnosti

Skoraj ne mine dan, da ne bi v dnevnem časopisju brali kaj o Ameriki, o Združenih ameriških državah (ZAD). Tudi v vsakdanjem življenju, z mnogočim v zvezi, slišimo pogosto govoriti o Ameriki. Če pri tem pojem Amerike ni določno opredeljen, si v mislih pač najčeseje predstavljamo njujorski, uošingtonski in čikaški vele mestni svet z nešteti nebotičniki, z že prislovično ameriško naglico ali z drugo besedo — pred očmi nam lebdi najstarejši temeljni kamen današnje stavbe Združenih ameriških držav (kratko angl. USA), tako zvana Nova Anglija. — Tudi mi bi se končno lahko omejili na teritorij ZAD, zakaj tod je slovenski živelj raztresen v največji meri, vendar se hočemo, kolikor bo pač mogoče, pomuditi še pri tistih naših ljudeh, ki živijo izven mej ZAD. Zato in pa zaradi približanja ondote sveta, moramo v nekaterih površnih pogledih objeti vse ameriško ozemlje, drobce tamkajšnjih razmer.

Novi svet, ki leži med Atlantskim in Tihim oceanom, se deli v Severno in Južno Ameriko; obe celini veže Srednja Amerika, preko katere pelje Panamski prekop. Vsa Amerika, štirikrat večja od Evrope, je tako po najrazličnejših prirodnih krasotah, zemeljskih zakladih in človeških, umskih pridobitvah, eden izmed najbogatijših predelov sveta. Na njem živi danes nad 260 milijonov ljudi, ki so v Severni Ameriki po večini pripadniki raznih protestantovskih skupin, v Južni Ameriki pa večinoma katoličani. To je pravcata in edinstvena mešanica ljudstev in narodnostnih skupin, ki pa na zunaj kljub temu tvori obraz modernega, novega, prav za prav državljanskega pojma — amerikanstva. Slovanski priseljeniški živelj je v že omenjeni »poplavi narodov« dokaj številčen. Samo v ZAD dosega 10 % vsega prebivalstva. Sicer pa so našli v Ameriki streho in kruh ne samo Evropejci, temveč prav tako Kitajci, Črnci in drugi. Že samo v Njujorku živi, kot pravi v svoji topisni knjigi o Ameriki P. Brežnik, 50

različnih narodnostnih skupin, in sicer več Italijanov kot v Rimu in več Domžalcev kot v Domžalah. Kako resnične so besede ameriškega pesnika, ki jih govori Amerika in ki se jih spomni človek ob misli na to »džunglo« narodov: »Mrtev je stari svet, jaz sem bodočnost!« Ne včeraj, še danes, jutri in pojutrišnjem bo Amerika dežela bodočnosti. Iz mrzle gmote si postavlja nebotične spomenike svojega napredka in gradi dalje...

Ob tem se človeku nehote zazdi, da ta čudežna dežela sploh ni vezana na zgodovinsko preteklost, na kako tradicijo; toda v resnici temu ni tako. Amerika, zlasti severnoameriška tla, so prav tako zgodovinska kot katerikoli srednjeevropski pre-

Franklin Roosevelt,
predsednik Združenih ameriških držav

del. Združene ameriške države — posredno vse ostale svobodne ameriške državne zveze, državnice — so zgrajene nalik mnogim evropskim državam na sprhnelih kosteh svojih junaških sinov, na njih davno preliti krvi.

Ko je Kristof Kolumb s svojimi tremi ladjami po čudnem naključju l. 1492. odkril »Novo zemljo«, ki je bila naseljena z rdečekožnimi Indijanci, zdaleč ni mislil, da se bodo vanjo kdaj pozneje odprla »vrata narodov«. Kmalu po njegovi smrti je Italijan Amerigo Vespucci večkrat priplul k obali »Novega sveta« in o njem dosti pisal; tako so ljudje začeli po njem imenovati novo odkrito zemljo: »Amerika«. Angleški, španski, francoski in drugi mornarji ter raziskovalci so pozneje odkrili nove pokrajine in jih začeli kolonizirati (naseljevati). Dežela je postala zatočišče mnogih verskih preganjancev in pustolovcev, ki so hlepeli po velikem bogastvu. Po zmagoviti vojni s Španci so Angleži ustanovili ob vzhodni obali prve naselbine, ki so jih imenovali Nova Anglija; poleg njih pa so se naseljevali tudi ljudje drugih narodnosti, celo Švedov in Dancov ni manjkalo. Beli človek je prodiral dalje v notranjost in se neprestano bojeval z domačimi Indijanci, ki so slednjič klonili; danes žive njih ostanki v posebnih »rezervacijah« (predelih) in v mrzličnem ameriškem tempu počasi, toda vidno umirajo.

V 18. stoletju so se ob rastoči kolonizaciji zapletli Angleži v vojno s Francozi, katerim so iztrgali Kanado.

Odporni in svobodoljubni angleški kolonisti so se kmalu za tem začeli prepirati tudi z materinsko zemljo, zlasti zaradi davščin, ki jim jih je nalagala na različne predmete. Ko je 1753. leta prišla v mesto Boston zaloga čaja, so Bostončani preprečili guvernerjev ukaz, da bi se ladja z obdavčenim čajem kljub vsemu raztovorila. Preoblekli so se v Indijance in pometali vso zalogo v morje. Ogenj je bil v strehi. Uresničile so se besede velikega Amerikanca H. Patricka: »Vojna je neizogibna — in: pride naj!« Dve leti potem so bili kolonisti že v vojni z Anglijo. Junaški Wašington je prevzel poveljstvo izseljeniških čet in po osmih zmagoslavnih letih

so bile ameriške kolonije — 13 po številu — svobodne. Že prej je izseljeniška skupščina proglasila tako zvano Izjavo neodvisnosti, 1787 pa so »Amerikanci« imeli že svojo ustavo in svojega predsednika. — Dežela je začela močno napredovati, dokler je v 2. polovici 19. stoletja ni pretresla nova, topot državljanska vojna zaradi suženjstva. Južne države so se borile proti Lincolnovemu Severu, ki je bil za odpravo suženjstva; in Sever je zmagal. »Ladja ameriški unije je srečno prispela v pristan miru.« Toda še dvakrat potem so se ZAD zapletle v pomembnejšo vojno: najprej s Španijo zaradi Kube, 1917. leta pa z ostalimi zavezniki v svetovno vojno, proti Avstro-Ogrski in Nemčiji. Obe vojni so uspešno končali. Predsednik Wilson je v štiriletni vojni tako do dna pretresenemu svetu predložil celo mirovni načrt, ki je bil sprejet. Kmalu po teh dogodkih so ZAD sprejele zakon o prohibiciji* in sicer »suho« življenje onkraj »velike luže« je znova silovito vzplamtelo; ZAD stoje danes ponosno na pozornici svetovnega dogajanja.

Zgodovina Južne in Srednje Amerike je dokaj manj razgibana. Na ozemlje, kjer so tudi prebivali Indijanci, so v 16. stoletju prišli predvsem Španci in Portugalci, ki so tod dolgo vladali. Velik je bil predvsem njih kulturni vpliv, tako da danes imenujemo Južno Ameriko tudi »latinsko Ameriko«. Prebivalstvo, ki je zelo mešano, poleg Indijancev in Črncev, je po večini romansko, se je sčasoma, v 18. stoletju, organiziralo v svobodne države. Njihov življenjski vzpon pa zaradi zemljepisnih in drugih okoliščin še zaostaja za Severno Ameriko.

ZAD, ki se danes sestoji iz 49 držav, odnosno okrožij, pa niso v marsičem prekosile le Južne Amerike, temveč tudi mnoge evropske države. Osnovane so na demokratični podlagi; imajo predsednika, ki je voljen na štiri leta in ima izvršilno oblast; »stoluje« v Beli hiši (imenuje se po belem marmorju) v Wašingtonu, glavnem mestu, ki pa ni največje. V Wašingtonu, »mestu uradnikov«, ob lepi reki Potomac, stoji prav tako znani Kapitol, kjer

* Zakon proti točenju alkoholnih pijač.

Pogled na milijonsko mesto Cleveland (Klevlend), kjer živi precejšnja slovenska manjšina

zboruje Kongres, senat in poslanska zbornica. Poedina državica, ki ji načeljuje guverner, pošlje v senat, ne oziraje se na število prebivalstva, 2 zastopnika, dočim voli toliko poslancev, kolikor ji po številu pripada. Nemalo značilno je pri tem dejstvo, da senatorji najmanjših držav, ki ne predstavljajo niti ene petine celokupnega prebivalstva, lahko preprečijo namere ostalih štirih petin. Južnoameriške države so prav tako neke vrste »zedinjene« države (Argentina, Brazilija), če ne pa »navadne« republike. Navzlic Monroejevi doktrini (načelu): Amerika Amerikanem, ima Anglija v Severni Ameriki dominionsko posest, Kanado, najrazličnejše evropske države pa nekaj ozemlja v Južni Ameriki.

V nizu vseh teh zgodovinskih dejstev in državne urejenosti vstaja danes v naših mislih bajni svet rekordov, življenjskega tempa in stvari, o katerih se lahko govori samo v presežniku; dežela dolarjev (beseda je sorodna naši tolar in prihaja iz nemškega »Taler«), businesa (biznesa, »kšefta«) in milijonov brezposelnih, od katerih imajo nekateri v Kaliforniji razkošna tenišča.

Američan, ki si ga skoraj ne moremo predstavljati brez avtomobila ali celo aero-

plana, živi prav za prav v okolju, ki ga Evropejci često motrimo v luči statistike. Kako se začudimo, recimo, če beremo: samo v ZAD vozi po krasnih asfaltiranih cestah 25 milijonov avtomobilov, 17 milijonov telefonskih naročnikov danes ali jutri zaupa tisočero skrivnosti brnečim telefonskim žicam; v eni izmed njujorških ulic se človek lahko »sprehodi« po 30 kilometrskem pločniku in se med tem časom — seveda, če mu je to mogoče — »zabava« z nedeljskim, stostranskim časnikom. Po Njujorku se lahko celo vozi na, pod in nad cesto, — v zadnjih dveh primerih vse z železnico. Kaj pa, ameriški milijonar, ki je namenjen kam v goste, se v najboljšem primeru lahko posluži tudi športnega aeroplana takoj doma, na nebotični zgradbi.

V Ameriki lahko vidiš — za naše skromne pojme — tako rekoč vse; lahko poskusiš z vsem. Ni zanimiv samo moderni Babilon, Njujork, temveč tudi »mesto klavnic« — Čikago, »mesto brez tujcev« — Klivland, San Fransisko, Los Andžilis s Holveudom, kjer lahko čez noč — seveda, če... — postaneš filmski zvezdnik. Krasni so n. pr. Niagarski slapovi na meji med Kanado in ZAD, dalje znameniti Jelovstonski park s pisano kopico »svobod-

nega« živalskega sveta. Lahko pogledaš tudi v Učingtonski Kapitol, v Fordove tvornice v Detroitu; poskusiš lahko z avtomobilsko trgovino — in postaneš milijonar, ki se žmaja* celo s pristinim šampanjcem; o, da, jutri tudi že lahko obubožaš in se poživljaš na vse skupaj.

Amerika je lahko raj in pekel...

V podobo prvega, ponajveč pa v podobno znosnega življenja so bili pred približno sto leti uprti pogledi prvih slovenskih izseljencev, ki so jih življenje in domače prilike pognale preko »velike luže«.

(Dalje prihodnjič)

Vekoslav Korošec:

Zimsko pismo z juga

Dolgo sem že pri vojakihi, ali danes sem se prvič dvignil iz postelje, še predno se je oglasila trobenta s svojim fu-fu-fii... Tudi tisti, ki ne pozna vojaškega življenja ve, kako težko je zapustiti toplo posteljo, posebno v teh mrzlih zimskih dneh.

Vedel sem, da zunaj vse škriplje od zime in da je jutro hladno, kakor so jih malo navajeni tu na jugu. Pohitel sem k oknu, radoveden, kakšno je vreme. Nebo je bilo prevlečeno s sivo kopreno in droben sneg je padal. Tako je bilo kot sem si želel zvečer, ko sem legel spat.

Krepko sem dvakrat sunil z rokama od sebe in stresel z glavo, da sem se popolnoma zdramil. Skočil sem k postelji in v dveh minutah sem bil oblečen. Tako dobre volje že nekaj časa nisem vstal. Začel sem buditi tovariše: »Hej! Vstanite! Kaj ste že pozabili, da gremo danes na smučarske vaje?!«

Tovariši so drug za drugim vstajali; vsi pač niso čutili tako kakor jaz, ki sem ob oknu zamišljeno gledal padajoče snežinke in se veselil, kako bom kakor blisk letel po zasneženih bregovih, čeprav danes prvič v življenju.

Iz premišljevanja me je zdramil komandir, ki se je k nasmejaj, ko je stopil v spalnico. Bili smo že vsi oblečeni in opremljeni. En vod nas je bilo, ki so nas izbrali za smučanje.

Nekateri so že imeli smuče na nogah, nekaj pa nas je bilo, ki še nismo poznali te umetnosti, voziti se na smučeh.

Takoj po zajtrku smo vrgli na rame vsak svoje smuči in odšli v bregove, kjer nam je komandir najprej razložil umetnost smučanja in povedal s kratkimi besedami, kako se drži telo pri vožnji in druge malenkosti, ki pa so važne za vsakega, ki se hoče smučanja dobro privaditi.

Začeli smo. Po razlagi sem bil že prepričan, da znam vse, samo zato, ker sem tako vneto poslušal učiteljeve besede in korajžno sem se spustil po bregu navzdol...

Ej, kako sem se zmotil! Komaj sem se peljal nekaj metrov, že sem se zaril v sneg in se tako nekaj časa peljal, kakor da obohavam sledove po zasneženem bregu.

Kako so se mi tovariši smejali! Seveda, preveč korajžen sem bil in mislil sem, da bo šlo brez nezgode. Morda pa je bil ravno ta smeh vzrok, da sem se kaj hitro privadil smučkam in kmalu sem brez nezgode letel kakor blisk po bregu navzdol.

Zdaj pa sem se jaz drugim smejal. Nekateri so bili namreč strašno nerodni in bili so več na tleh z nosom kakor z nogami. Zibali so se na vse strani, se lovili z rokami, kakor bi se pod njimi zemlja pogrezala, nazadnje pa so se znašli v kupu snega...

Vsi težki dnevi, ki jih pri vojakihi ni malo, so bili pozabljeni. Pozabljeno je bilo, ko smo se poleti znojili po teh bregovih, da je kar teklo od nas; pozabljen je bil ves trud, ko smo imeli v vročini vojno službo in komaj čakali, da smo dobili kratek odmor.

Res, lepo je bilo ta dan, ko sem bil prvič na smučeh! Marsikdo si misli, da pri vojakihi ni nikdar lepo. Nikdar ne bom pozabil teh zasneženih bregov, padcev in tovarišev, s katerimi sem skupno preživel prvo smučarsko vajo in preizkušnjo.

Požirek vročega čaja se posebno vojaku-smučarju dobro prileže

* udobno gosti

Nova svetovna vojna

Komaj 20 let je preteklo od svetovne vojne in že grmijo topovi znova po raznih bolj- in manj razvijenih Evrope. Še so vidne posledice zadnje vojne, še niso zaceljene vse rane, a že smo postali priča novega razdejanja in prelivanja krvi. Naša država je — z vsemi ostalimi balkanskimi državami vred — ostala izven vojne. Vlada je tudi uradno objavila našo nevtralnost v sedanji vojni, to pomeni, da se nečemo pridružiti ne enemu ne drugemu bojujočemu se taboru.

Ko prebiramo poročila o poteku vojne in o namenih posameznih držav, ki se bojujejo, vidimo, da hoče vsaka stran vreči krivdo na drugega in dokazuje upravičenost svojih zahtev.

Da bomo razumeli, zakaj je nastala sedanja vojna in za kaj gre v njej posameznim taborom, moramo poiskati najvažnejše vzroke, ki so privedli evropske narode tako daleč, da so segli po orožju.

Versajski mir

Niti sedanje vojne segajo še v preteklo svetovno vojno, ki je tako zelo spremenila zemljevid Evrope. Takrat so se bojevale v Evropi na eni strani Nemčija, Avstro-Ogrska, Bolgarija in Turčija, na drugi strani predvsem Francija, Rusija, Srbija in Anglija, katerim so se pozneje pridružile Italija in Združene ameriške države. Nemčija in njene zaveznice so bile premagane in glavni mirovni pogoji so se vodili v francoskem mestu Versailles (Versaj). Zato se imenuje versajski mir.

Evropa se je po tem miru popolnoma spremenila. Avstro-ogrsko monarhijo je razpadla, ostala je le mala republika Avstrija in kraljevina Madžarska. Po načelu ameriškega predsednika Wilsona, ki je dejal, da sme vsak narod odločati o svoji bodočnosti, so nastale mnoge narodne države: Slovenci, Hrvati in Srbi iz tedanje Avstro-Ogrske so se združili s kraljevino Srbijo in Črno goro v novo državo Jugoslavijo; Čehi in Slovaki z delom Podkarpatskih Rusov so uredili svojo državo, Rumunija je dobila velik kos od propadle Avstro-Ogrske, Poljska je nastala z zedinjenjem vsega svojega ozemlja, ki so ga do tedaj imele Nemčija, Rusija in Avstrija. Rusija je že 1917. leta sklenila z Nemci mir, ker so v revoluciji prevzeli vlado boljševiki. Od nje so se v tem času odcepile male države, ki jih poznamo pod imenom

baltiške države (Litva, Letonska, Estonija in Finska). Nemčija je izgubila velik del poljskega ozemlja, ki je pripadlo novoustanovljeni republiki Poljski, ki je dobila tudi izhod na morje, tako imenovani Koridor in mesto Gdansk, s čimer je odrezala vzhodno Prusijo (del Nemčije) od ostalega nemškega ozemlja. Nekaj nemškega ozemlja so dobile tudi Francija, Belgija in Danska. Največjo škodo pa je utrpela Nemčija z izgubo kolonij v Afriki, ki so si jih razdelile predvsem Anglija in Francija. Poleg tega je morala Nemčija plačevati tudi vojno odškodnino.

Narodne manjšine

Čeprav so urejevali Evropo po svetovni vojni po narodnostnem načelu, t. j. da so vsi prebivalci istega naroda tudi v isti državi, vendar so narodi v Evropi zelo pomešani med seboj, da je težko urediti točno državno mejo, ki bi bila v skladu z jezikovno. Tako je ostalo v vsaki državi več ali manj pripadnikov tujih narodov, kar je eden izmed vzrokov sedanje vojne. Nemčija je iz-

Vojaki-kolesarji napadajo nasprotnika

Kalijeva gnojila

Visokopostotna kalijeva gnojila, to so 40 % na kalijeva sol in 48—52 % ni žveplenokisli kalij, so za povečanje inboljšanje poljskih pridelkov izvanredne važnosti in radi tega neobhodno potrebna. V sedanjih časih se mora več pridelati in pridelek mora biti boljši. Na ta način zamore kmetovalec po dobri ceni več prodati.

Cena kalijevih gnojil se je znižala, vsled tega je potrebno, da sedaj spomladi vsak kmetovalec svoja polja, predvsem pa krompir, peso, deteljo, lucerno, vse jarine, koruzo in pa travnik pognoji s 100 do 150 kg 40 % ne kalijeve soli po enem oralu.

Vinograd, hmelj, sadno drevje in pa domači vrt pa z isto količino 48—52 % žveplenokislega kalija.

Vsak kmetovalec naj si takoj zasigura potrebno količino kalijevih soli, da mu bo ta, tako potrebna in važna rastlinska hrana, v času potrebe na razpolago.

gubila osmino svojega ozemlja in desetino prebivalstva. Tudi Slovenci smo izgubili 600 tisoč naših ljudi, ki so prišli pod Italijo, okrog 70.000 pa jih je ostalo pod bivšo Avstrijo. V bivši Češkoslovaški je bilo tri in pol milijona Nemcev, okrog milijon Nemcev je prišlo pod Poljsko, dalje so nemške manjšine v Madžarski, Rumuniji, Italiji itd. Poljska je v bojih z boljševiki 1920. leta dobila del Bele Rusije in Ukrajine z okrog 11 milijonov Belorusov in Ukrajincev.

Vojna se pripravlja ...

Po zmagi narodnega socializma (hitlerjevcev) v Nemčiji 1933. leta, je začel Hitler borbo proti določbam Versajskega miru. Nemci so se — kljub mirovnim sklepom — začeli oboroževati, odpovedali so plačevanje vojne škode (reparacije). Čim bolj je rastla vojna moč Nemčije, tem bolj glasne so bile njene zahteve. Ker ni imela kolonij in doma ne zadosti surovin (železa, petroleja, bakra, gumija, bombaža itd.), je začela zahtevati v Evropi novega ozemlja za svoj »življenjski prostor«. To je dosegla s pomočjo nemških manjšin v sosednjih državah.

Spomladi 1938. leta je zasedla Avstrijo, ki se je v glasovanju izrekla za pripojitev k Nemčiji.

Jeseni istega leta je dobila od Češkoslovaške Sudetske kraje, kjer so imeli Nemci večino.

Marca meseca 1939. je Nemčija proglasila protektorat (varstvo, čuvanje) nad Češko in Moravsko. Tudi »svobodna« Slovaška se je zatekla pod varstvo Nemčije.

Sedaj so se nemške zahteve obrnile na Poljsko. Sporno jabolko je bil Koridor (po naše bi rekli hodnik) in mesto Gdansk (po nemško Danzig), ter del poljskega ozemlja ob nemški meji, kjer živi dosti Nemcev. Po neuspelih pogajanjih je 1. septembra lanskega leta vsa nemška vojna sila napadla Poljsko in jo v treh tednih zasedla polovico. Francozi in Angleži so imeli vojaško zvezo s Poljsko in so zato napovedali Nemčiji vojno. Ko so Rusi 17. dan vojne s svojo vojsko zasedli tiste dele Poljske, kjer žive Belorusi in Ukrajinci, je Poljska izginila. Odslej se vojna vodi med Nemci in zavezniki: Francozi in Angleži. Boji se vršijo doslej samo na morju, ker imajo oboji na suhem zelo utrjene obrambne trdnjave ob vsej meji. Francozi Maginotovo (beri Mažinojevo) in Nemci Siegfriedovo (Zigfridovo) linijo ali črto.

Poleg tega pa se na severu Evrope vrši srdita borba med Rusi in Finci, ker si hočejo Rusi zavarovati svoje meje in izhod na morje.

Če poslušamo poročila o vojnih ciljih glavnih bojujočih se taborov: Nemčije na eni strani ter Francije in Anglije na drugi, vidimo, da Nemci zahtevajo svoj »življenjski prostor«, to pomeni, hočejo zemlje, kjer bo

do lahko dobili surovine in prodajali svoje izdelke. Torej so to čisto gospodarski oziri in ne samo narodni, ker so z zavzetjem Češke in Poljske dobili 7 milijonov Čehov in 20 milijonov Poljakov. Angleži in Francozi pa zatrjujejo, da so po sili šli v vojno, za pravice malih narodov in za neodvisnost malih držav. Toda v bistvu se bojujejo za-

to, da jim premočna Nemčija ne vzame kolonij in s tem prirodnih bogastev ter trga za njihove industrijske izdelke.

Vidimo, da so vzroki sedanje vojne in prvi vrsti gospodarski, da se vrši boj za tiste stvari, ki so prepotrebne za vsako državo: petrolej, železo, žito, bombaž, kavčuk, na kratko za surovine.

Lidija Grilec:

Oj, oblaki!

*Oj, oblaki, kam hitite
preko hribov teh?
Oj, nikar mi ne zastrite
sončnih žarkov vseh!*

*Na srce naj revno moje
pade njih sijaj,
da pozabi jade svoje
enkrat samkrat vsaj!*

Alojz Šavara:

Obletnica smrti dr. Antona Radiča

10. februarja je minilo dva in dvajset let, kar je umrl veliki mislec in ideolog hrvatskega kmetkega gibanja dr. Anton Radić.

Rodil se je 11. julija 1848. l. v revni kmetki hiši v vasi Trebarjevo blizu Siska. Šolal se je s pomočjo podpor in je od tega pomagal še svojemu bratu Stjepanu. Oba sta živela v velikem pomanjkanju, kakor je to navadno pri kmetkih študentih.

Anton Radić, kmetki sin, je prišel v mesto s pravilnim pojmom o kmetkem življenju in delu. Spoznal je, da se kmetu v tej družbi godi krivica; zato je že zgodaj posvetil vse svoje sile za dvig svojega ljudstva. Boril se je za njegovo svobodo in pravico, zato ga je od vseh plati napadala pokvarjena gospoda. — Pregarjali so ga Madžari; prosluli ban Khuen ga je vrgel iz državne proforsorske službe in od tedaj je živel v veliki bedi. Zdaj se je Anton Radić ves posvetil ljudstvu. Odločil se je, da bo vse življenje pisal le za kmeta in nič več za gospodo. L. 1900. je začel izdajati »Dom«, »list hrvatskemu kmetu za razgovor in pouk«. Razen tega je tudi

za druge liste pisal znanstvene razprave in članke. Njegova zbrana dela, ki jih je izdala »Seljačka Sloga«, obsegajo blizu dvajset debelih knjig! Tu je zbrano vse, kar je Anton Radić v življenju napisal; v teh debelih knjigah so ideje, ki so vodile hrvatski narod v borbi za svobodo in pravico.

Z »Domom« je buditel Anton Radić kmeta iz spanja in mraka, da ga osvobodi nevednosti in strahu pred gospodo. Vzbudil je kmeta k borbi za enakopravnost in pravico v družbi in državi.

Z bratom Stjepanom sta organizirala Hrvatsko kmetko stranko. Kmetki stan, ki je najštevilnejši, naj postane tudi v politiki temelj; začela sta s tem borbo proti raznim gosposkim strankam.

Dr. Anton Radić je pisal lepo in poljudno, tako, da se s kmetom naravnost pogovarja. Njegovo pisanje nima primere. Da tudi čitatelji »Grude« spoznajo veličino tega moža in vrednost njegovega dela, sem prevedel iz »Doma« 1900. l. del njegovega članka »Strah v mraku«.

Slike iz japonsko-kitajske vojne

Rudarji iz Tsing-Singa

Japonska okupacijska armada je zasedla premogovne rudnike v Tsin-Singu ob železnici Tai-hu-an. Rudniki so dajali dnevno dvajset tisoč ton premoga (2000 vagonov). V njih je bilo zaposlenih preko pet tisoč delavcev.

Delavci so sklenili, da bodo začeli borbo proti osvajalcem, toda radi pomanjkanja izkušenj niso vedeli, kako jo je treba voditi. »Delavska zveza Šansija« jim je zato poslala nekdanjega vojaka in starega rudarja Tse-Lunga in brezposelnega Vin-Hona. Na podlagi navodil svojih organizacij sta oba delavca začela pripravljati borbo proti japonskim podjetnikom.

Vin-Hon je našel v izkušenem voditelju krajevnega kmetkega gibanja in v petih mladih delavcih izvrstne pomočnike. Vin-Hon je organiziral kmete v četniške oddelke, ki so rušili Japoncem pota za zvezo. Kmetje so bili z dušo in telesom pri stvari. Na dogovorjeni signal so močje, žene in celo otroci, oboroženi s kosi železa in lopatami odšli na določeno mesto. V trenutku je bila razrušena železniška proga, nekaj sto metrov na daljavo. Pri tem se je kmetom posrečilo odnesti železniške tračnice v gore; tam so iz njih izdelovali orodje in orožje.

Pod Vin-Honovim vodstvom so kmetje organizirali napade, iztirjevali japonske vlake itd. Kitajci so prišli do prepričanja, da Japonci niso nepremagljivi, kakor bi se zdelo, in jih je s spretnim napadom mogoče potolči. Kmetje so se trdovratno borili tudi proti izdajalcem. Nekega Lam-Desuja so našli Japonci obešenega na drevesu, poleg

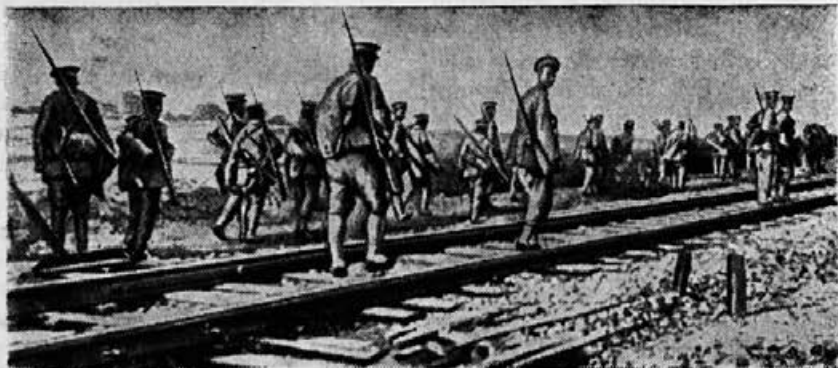
drevesa pa je ležal listek, kjer so bila naštevana vsa njegova izdajstva proti domovini.

Medtem, ko je Vin-Hon delal v glavnem med kmeti, je organiziral Tso-Lung delavce.

S petimi tovariši je napravil Tso-Lung veliko skladišče orožja. Delavci so vedeli, kje skrivajo Japonci svoje orožje in so napolnjevali svojo zalogo neprestano z japonskim orožjem. Tekom dveh mesecev je Tso-Lung preskrbel 200 pušk, 1200 topniških granat, preko 26.000 nabojev za pehoto, 16 strojníc, 1 brzojavni aparat, 3 telefonske aparate in drugo, ne da bi ga Japonci prijeli.

Število četnikov, ki jih je vodil Tso-Lung, je postajalo iz dneva v dan večje. Ponoči so se preskrbeli z orožjem pri Japoncih in so nekoč odpeljali s seboj celo gorski top. Čez dan so bili »poslušni« rudarji, ponoči pa so se odpravljali na akcijo proti Japoncem. Japonci so vneto stikali za četniki, vendar jih niso mogli najti. Bivališče Tso-Lunga jim je bilo neznano. Iskali so ga povsod, medtem ko je on z rudarsko svetilko in cepinom čez ramo, z zamazanim obrazom od premogovega prahu, hodil od rova do rova.

Tso-Lung je imel obilo dela. Organiziral je rudarje in agitiral pri mandžurskih in japonskih vojaki. Po njegovem nasvetu so se mnogi rudarji pretvorili v agitatorje in propagandiste. Uspeh te propagande je bil, da se je uprlo 60 mandžurskih vojakov. Pobili so 12 japonskih častnikov in se nato pridružili četnikom. S seboj so vzeli dve strojnici in 30 pušk. Kratko nato je tudi 35 mandžurskih orožnikov sledilo njihovemu zgledu.

Kitajski vojaki odhajajo na stražo radi varnosti železniške proge

Pobili so 21 japonskih vojakov in enega častnika ter se priključili četnikom.

Četniki iz premogovnega revirja so bili v najtesnejši zvezi tudi z regularno kitajsko narodno armado in s četniki iz Hopeja in Šansija. Malo dni je bilo, da ne bi četniki napadli tega ali onega rudnika.

Nekega dne je nepričakovano napadel premogovni revir oddelek osme revolucije armade. Delavci so oddelek prisrčno pozdravili in ga odvedli v »Tsin-Sing«. Delavci so poskrbeli, da so bili vsi električni vodi in telefonske zveze pretrgane. Japonci so panično bežali. Z bogatim plenom v orožju iz japonskih zalog so zapustili mesto hrabri bojovníki osme armade. Končno so Japonci sprevideli, da so rudarji sami tisti četniki, ki so jih iskali in da se nahaja njihov glavni stan na nekem bližnjem hribu. Japonci so poslali tja dvesto vojakov z namenom, da očistijo četniško gnezdo. Toda delavci so bili pravočasno posvarjeni. Z ognjem iz strojnic so pripravili Japoncem vroč sprejem in so jih prisilili k begu. Teden dni pozneje so delavski in kmetijski čet-

Motiv iz Kitajske

niki prešli sami v napad. Japonski vojaki so se pravkar vežbali na polju sedem kilometrov pred mestom. Nenadoma je zadonel oster ogenj iz strojnic. Japonci so bežali v nepopisni paniki in četniki so zaplenili mnogo pušk.

Tako se borijo kmetje in rudarji iz Tsin-Singa proti japonskim osvajalcem.

Ivan Nemec:

NAŠ SVET

MED IBROM IN MORAVO

II.

Dovolj trpljenja... zveni po vsej dolini s planinskih grebenov in z nemškega vojnega pokopališča. Bela cesta teče naprej od Kraljeva po dolini Ibra, planinske steze pa se skoraj navpično spuste do Mataruške banje (kopališča). Tesno ležijo Mataruge med Ibrom in planino »Stolovi«, kjer izvira topla žveplena voda in pomaga ljudem v bolezni. Mnogo ljudi prihaja tja; mnogim tudi žveplena mataruška voda resnično pomaga. V Matarugah pa je tudi drugače prav prijetno. Zeleni vrhovi planinskih grebenov tako prijetno pozdravljajo dolino; Ibar veselo šumi mimo in skrivnostno prisluškuje, kaj se v Matarugah dogaja. Škoda, da šumeči valovi Ibra ne morejo govoriti, ampak samo molče vsrkavajo življenje zdravja željnih ljudi v Mataruški banji. S seboj odnašajo spomine in besede, ker bi se sicer po vsej okolici vsule čudne dogodivščine, ki bi morda celo Ibru zaobrnilo tok, morda bi pa voda celo popolnoma usahnila...

Okrog Mataruške banje so raztresene vasi. Skromno se stiskajo k tlom lesene bajte,

tu in tam tudi zidana hiša, koliko pa je s šibjem spletenih in s koruznico pokritih?!... Ne vem, morda je več iz blata zgrajenih in spletenih, kakor zidanih, ki se skrivajo v zemljo kakor jokajoči obraz pod zverženim klobukom. Kakor bi imele nek občutek manjvrednosti pred vilami v Mataruški... Kmetijski žulji pa so se zagrizli v težka tla ibarske doline radi vsakdanjega kruha. V Matarugah ne vidiš ljudi iz bajt, ki so prav tako bolni in potrebni pomoči, to sem hotel reči! Kar neprijetno se človeku stisne srce..., povsod meščanska suknja in frak..., nikjer pa seljačkih opank... Rdeče pobarvane ustnice, ki jih med preproščino narave vidimo po sprehajališčih, so v nasprotju z lepoto travnikov in njiv. Tuje šlagerje žvižgajo in svilene obleke nosijo, na obeh straneh kože pa je umazanija... Zgrajajo se nad ljudmi, ki obdelujejo težko in mrko zemljo...

Bela cesta teče naprej od Mataruške banje. Skupaj z železnico rineta med hribočki in planinskimi grebeni, med koruznim poljem in hrastovimi gozdovi: V dnu doline ju spremlja Ibar in nosi pozdrave izpod me-

tóhijskih polj, kjer izvira. Povsod naokrog te spremljajo raztresene hiše, tu in tam tudi strnjene vasi, ki povsod izražajo neko posebno značilnost Stare Srbije.

Preden prispemo v Raško, zapazimo povsod po planinah divne gozdove iglavcev, ki so prav za prav v zadnjih letih spremenili Raško v prijazno mesto vil in vrtov.

Iz zgodovine poznamo Raško županijo, ki je bila nekdanj v starih časih in za tiste razmere velika država. Danes je Raška prijazna in čisto, menda najčistejše mesto Stare Srbije. Leta 1922. je bila Raška še staro patrijarhalno mesto, kakor vsa ostala mesta zahodne Srbije. V zadnjih letih pa so vse stare hiše izginile, na njih mestih pa so zrastle nove — vile, tako da bi človek res lahko dejal: mesto vil in vrtov!

V Raški je zelo razvita lesna industrija. Ogromni gozdovi nekam mrko zro v dolino, kjer teko žage in režejo, režejo... Deblo za deblo se spreminja v deske in late, sekire oblikujejo tramove, povsod je žuljava roka našega človeka, toda koristi... Milijsi padajo v žepe tujca. Neka otožna pesem zavzame človeku v duši, kadar padajo ponosna drevesa in drčje v dolino. Ali je to pravičnó?... se porodi misel. Pridejo, žive nekaj časa med nami in odnašajo milijone. Naš izkoriščani človek pa še naprej — v capah in bornih opankah — spušča debela v dolino. Žage zopet režejo, režejo, debela se spreminjajo v deske in late, toda razen nekaj zidanih hiš, ni ničesar ostalo v Raški!

Okolica Raške je zelo lepa in prijazna. Veliki gozdovi precej pripomorejo k blagemu poletju, v zimskem času pa se na široko odpro čedni smučarski tereni. Naravna lepota je na vse strani okrog Raške razširila svoja krila. Tu in tam pa se svetijo goli grebeni, od koder so drevesa poromala v svet, tujcu v korist in nam v siromaštvo.

Iz Raške se vrnimo po ibarski dolini nazaj v Kraljevo in se obrnimo v dolino Morave. Na desni iznad Kraljeva se dviga nizko gorovje Kotlenik, med Ibrom in Moravo pa v dolžini kakšnih petnajstih kilometrov valovi nizko gričevje, ki ga pokrivajo listnati gozdovi, veliki nasadi sliv in precej rodovitna polja. Morava se v mnogih ovinkih preliva med gosto vrbovino, večkrat preplavi vse bližnje vasi in gnoji polja, ki so leto za letom pokrita s koruzo. Na levi strani Morave, takoj izpod Kotlenika, se nahaja Sirće, ki je znamenito po svojih žegnanjih, saj se tam večkrat na leto zbere na tisoče mladine, ki ob zvokih ciganske godbe pleše kolo. Ciganske godbe so v teh krajih zelo

številne. Kadar se komu razveseli srce, mora biti cigan vedno zraven, vedno mora zapeti njegova struna, ki res umetniško poje otožne in vesele, živahne in čustvene, z bolečinami prepojene melodije in življenja polne sevdalinke.

Naprej nas pripelje cesta ali pa tudi ozkotirna železnica med raztresenimi vaški mi kočami v Čačak, ki je večje mesto zahodne Srbije. Do leta 1926. je bilo to prav skromno mesto, samo nekoliko večje od Kraljeva, danes pa se je že precej razvilo in polepšalo. V njem se nahaja pivovarna, gimnazija in zelo razvita obrt vseh vrst; po velikosti pa danes zaostaja za Kraljevem, kjer je križišče dveh železnic in vojna industrija, ki je veliko pripomogla k razvoju mesta. Leta 1815. sta padla pri Čačku znamenita turška vojskovodji Imšir paša in Kara-Mustafa. Tudi turška vojska je bila takrat popolnoma potolčena.

Okolica Čačka je zelo bogata. Poleg poljedelstva je zelo razvito sadjarstvo, saj so nasadi sliv po vseh boljših legah. Vinska trta tukaj ne raste, zato se toliko bolj piše žganje; »mehko slivovico« pijejo tako, kakor pri nas vino; v zimskih časih pa je v navadi t. zv. »vruča rakija«. Mehko žganje se skuha, na vročem železu pa raztopi kosček sladkorja, pridene nekaj kock v lonec in vruča rakija je gotova. V okolici Kraljeva in Čačka je znamenit tudi kajmak, suhe slive in tople lepinje* s kajmakom. Poleg teh vsakdanjih dobrot pa je največja dobrota ljudstvo samo. Dobri, delavni in skromni so, ti ljudje, v mnogih vaseh pa se je poleg dobre prebudilo tudi spoznanje. Mlajši ljudje so pričeli ustanavljati podružnice Srbskega poljoprivrednega društva. V mladini pa se opaža tudi novo stremljenje, slično našim Društvom kmetijskih fantov in deklet. Sploh pa je duh tega ljudstva zelo zdrav, zato se za bodočnost naroda ni bati.

Pri Čačku se zapadna Morava zaobrne proti jugu, kjer priteče izpod Golije planine in se radi tega tudi imenuje Golijaska Morava. Golija planina je 1931 m visoka s polno naravnih krasot, polna tudi bogastva, kakor ga je povsod v naši in na naši zemlji. Kako vroča želja podžge človeka nekje v dnu duše, da bi te naravne krasote in bogastva vendarle enkrat služile tudi našim ljudem.

(Dalje prihodnjič)

* lepinja = kolač.

Jože Danev:

Padlim puntarjem

*Od kod, nesmrtni puntarji z vasi?
Zakaj ne spite sredi teh noči?
Duh vaš zdaj vstaja iz grobov,
ko vaša kri, ki v srcih naših bije,
otresa se okov?*

*Za pravdo, testament vaš, se borimo,
za pravdo, ki ste jo s krvjo pisali
in v grajskih ječah jo narekovali
zidovom, zidanim na trdi skali...*

*Za suženjstvo rojeni smo zares?
Za zemljo iz prsti ustvarjena le zmes
in naše je samo nebo?*

*Za pravdo že stoletja nas bijo,
pod soncem, v znoju se gubi nam kri,
izmučenim od dela in trpljenja
nam kruh jemljo iz žuljavih dlani...*

*Zdaj v dušah naših nova borba vstaja!
Prisegamo pri grajskih razvalinah,
pri vaših že pozabljenih gomilah:
Brezpravna nočemo več biti raja!!*

*Nikjer vam ni postavljen spomenik,
kjer so strohnele vam kosti, mučenci!
Le mi smo živi vaš glasnik,
pravice, borbe smo učenci!*

KMETSKA ŽENA IN DEKLÉ, ZA NJENE ROKÉ IN SRCÉ

Ali so res potrebne žrtve?

Gubec, Gregorič, Pasanec... imena naših kmetjskih mučnikov vstajajo vedno znova pred nami in nas spominjajo težke borbe naših dedov za boljše in svobodnejše življenje za izpolnitev »stare pravde«. Misel kmetjskih puntov tudi danes še živi v nas in bo tudi živela, dokler se »stara pravda« ne bo izpolnjevala tako, kakor je zapisana v naših srcih.

Doba puntov ni samo najlepši del naše zgodovine, marveč je tudi tisti del, ob katerem se moramo mi, delovni ljudje, še danes učiti.

Ko je postalo izkoriščanje kmetov s strani posvetnih in tudi cerkvenih velikašev že tolikšno, da kmetom ni bilo mogoče več vzdržati, so se uprli. Po vsej Evropi je v tem času šel val kmetjskih uporov. Ljudstvo si je hotelo priboriti stare, boljše čase, šlo je v boj za staro pravdo. Plemiči kmetom niso mogli izboljšati položaja, ker bi to pomenilo pogin plemstva. Plemstvo se je v tistih časih moglo obdržati le, ker je bogatelo na račun svojih podložnikov. Zato so bili vsi velikaši brez izjeme mnenja, da

kmet sploh ni človek, temveč delovna živina, ki je zato na svetu, da dela za gospodo in za njen obstanek. Precej jih je bilo, ki so celo trdili, da je tako določeno v božjih zakonih. Za gospodo je bilo torej življenjskega pomena, da ostane »ta živina« pokorna in da se v njej zatre vsa uporniška sila.

Kmetjski upori so bili sicer zadušeni, a uporniška sila je ostala.

Kmetje niso imeli zaveznikov v svojem boju, niso imeli toliko bojnih sredstev kakor gospoda in radi dela na polju niso mogli nikdar za dolgo z doma. Veliko je škodovala tudi njihova lahkovernost. Dali so se zapeljati in so verjeli gosposkim obljubam.

Vse upore je zadela enaka usoda: zmaga gospode, strašne kazni za uporne kmete in njihove kmetjske voditelje, enako ali celo slabše življenje za tiste, ki so ostali živi.

Marsikoga pretrese žalostni konec kmetjskih uporov, marsikdo morda pomisli: ali je bilo res potrebno doprinesti toliko žrtev? Na tisoče kmetov je padlo, gospoda jih je nečloveško mučila, ti pa so umirali junaško, s stisnjenimi ustnicami, brez besedice ali

prošnje za usmiljenje, zvesti borbi svojega ljudstva do zadnjega. Žene so dajale poguma svojim možem: »Junaško umrite! Ne dajte se! Naj ve ves svet, kako so umirali kmetski puntarji!« Čemu?...

Kaj mislite, prijatelji, kdo je pripomogel, da misel na staro pravdo tudi zdaj, ko so minila že stoletja, še živi v nas? Povejte, ali nam niso žrtve naših prednikov svetel vzgled, kako je treba za ideje tudi trpeti in umirati in da je treba ob njih tudi stoletja vztrajati?

Žrtve naših prednikov terjajo od nas, da postanemo v svoji borbi njihovi vredni si-

novi in hčere. Saj vemo, za kaj se moramo boriti, le kdaj bo postala naša borba odločilna in koliko žrtev bo zahtevala, ne vemo! Toda pripravljeni moramo biti na vse, sicer ne bomo zmagali!

Žena, mati, dekle! Ali boš pripravljena prepustiti svojega moža, sina ali brata v korist naši skupni borbi za lepšo bodočnost? Ali se boš hotela odreči svoji osebni sreči, ker se boš zavedala, da brez žrtev ni zmage in da je tvoja sreča le trenutna in neznatna v primeri s priborjeno srečo odrešenega ljudstva!

Za bodoče MATERE

Dekle in žena, spoznavaj samo sebe!

Telo žene je drugače ustvarjeno že po svoji zunanji obliki in tudi po notranjih organih kakor moško. Vse telo žene je urejeno tako, da lahko vrši svoje največje in najsvetejše poslanstvo, da obnavlja človeški rod, da rodi potomstvo.

Nosečnost, porod, dojenje deteta, vse to so veliki dogodki v življenju žene, ki so naravni pojavi in jih ne smatramo za bolezn. Mnogo pa se v tem času greši, ko žena po nevednosti ali po starih navetih sosedje napáčno ravna, in zato nosi posledice vse življenja. Nujno je potrebno, da je vsako dekle poučeno o najvažnejših vprašanjih, ki jih mora vedeti kot bodoča mati.

Pri ženi razlikujemo zunanje in notranje spolne organe. K zunanjim prištevamo pri dozorli ženi dojke in zunanja spolovila. Najvažnejši rodni spolni organi pa se nahajajo v spodnjem delu trebušne votline in so predvsem maternica in dva jajčnika z jajcevodi, ki vežeta jajčnika z maternico.

Prvi znak, da je deklica dozorela v dekle, je pojav mesečnega perila (perioda, menstruacija). V naših krajih se pojavlja pri deklicah od 13. do 15. leta, včasih poprej, včasih malo kasneje. Odvisno je tudi od tega, v kakšnih življenjskih prilikah dorašča deklica.

Vsako živo bitje se razvije in rodi iz jajčeca, ki mora biti oplojeno z moškim semenom. Ravno tako dozoreva v dorašlem

dekletu vsak mesec eno jajčece (28 dni), ki potuje po jajcevodih proti maternici. Jajčece, ki je oplojeno z moškim semenom, se nastani v sluznici maternice, ki mu je pripravila mehko posteljo s tem, da je sluznica debelo nabreknila in tukaj se začne razvijati plod. Če pa jajčece ni oplojeno, razpade, sluznica maternice se razpoči in iz maternice teče kri, kar se pokaže pri zunanjih spolovilih kot mesečno perilo. To se ponavlja pri zdravem dekletu redno mesec za mesecem, dokler žena ne zanosi. Takrat mesečna čišča izostane in tudi jajčeca v jajčnikih ne dozorevajo več.

Med 45. in 50. letom se v telesu žene zopet izvrši važna sprememba, ko preide v dobo tako zvane mene. To je čas, ko izgublja mesečno čiščo. Pri nekateri ženi prestane takoj brez večjih težav in neprijetnosti. Pri drugih pa se začne javljati neredno, žena čuti razne težave, predvsem naval krvi v glavo, stresa jo mraz in vročina, je nervozna in nemirna. Te težave čez nekaj časa minejo in se počuti zdrava kot poprej. Prestane pa ji mesečna čišča in sposobnost, da bi rodila. Ravno v tej dobi pa se zelo rad pojavlja pri ženah rak na maternici, ki se uspešno odpravi, če je zdravniška pomoč pravočasno prišla. Pri nerednih in dolgotrajnih krvavitvah v času mene, je treba vedno pomisliti tudi na to bolezen in vprašati zdravnika za nasvet.

—ža.

Franck daje **aromo** **barvo** **izdatnost**

Mesec februar je zelo važen za ureditev domačega vrta. Kakor se bomo pripravili v tem mesecu, tako bo naš zelenjadni in cvetlični vrt izgledal. Pobrigajmo se torej za tople grede, ki si jih lahko brez posebnega truda napravimo sami. V izkopano jamo, do 70 cm globočine, napolnimo in natlačimo gnoja, na vseh štirih oglih. Zabiljmo močne stebriče, na katere pritrdimo 2 deski po dolgem in 2 po čez. Od zunanje strani obmečemo deske z gnojem in pokrijemo z zemljo in topla greda je na ta način gotova. Zdaj jo moramo še pokriti. Ker so stroški za nakup steklenega pokrivala zelo veliki, vzamemo navaden bel ovojni papir in ga namažemo s firnežem, ga nabijemo z žeblički na okvir iz lat, ki je po širini in dolžini enak topli gredi; s tem je tudi pokrivalo tople grede gotovo. Če je greda daljša kot 2 m, potem napravimo dva ali tudi tri okvirje; širina grede naj ne bo večja kot 1.20 m.

V toplo gredo sedaj nasujemo do 15 cm na debelo dobre drobne zemlje, pomešane s finim in dozorelim ter presejanim kompostom z nekaj peska. S tem je zemlja za setev v toplo gredo pripravljena. Čez noč pustimo gredo, da se zemlja segreje, drugi dan pa že lahko sejemo. Za setev si preskrbimo vse tisto semenje in sadike, od katerih zelenjavo bomo v gospodinjstvu najbolj rabili. Paziti moramo tudi na to, da je zelenjava ves čas na razpolago, od zgodnje pomladi do pozne jeseni. Posejmo torej tople grede še tekom februarja.

● **Solate.** Od ranih solat je zelo primerna Kraljica maja, ki se sicer lahko seje tudi v jeseni, v prvih dneh pomladi pa se presadijo utrjene rastlinice na prosto. Poleg omenjene pride v poštev še Boetnerjeva (betnerjeva)

in tržna kraljica. Sadike presadimo ob prvi priložnosti (po 4 tednih) na prosto. V marcu posejemo na prosto drugo in koncem marca tretjo partijo. Od poznejših sort so priporočljive: Braziljska, Erfurtska, Lavrencijan-ka, Ljubljanska ledenka in Pariška.

● **Špinača.** Sejemo jo od marca naprej v več presledkih, da imamo vedno svežo na razpolago. Špinača je zelo priporočljiva za malokrvne in blede ljudi. Najboljše vrste so: Golijat, Matador in Temnozelenka.

● **Mangold** ali gredna pesa je zelo dobra in okusna špinača. Sejemo jo začetkom aprila kakor navadno peso. Kadar poraste, obiramo listje, ki zopet požene. Na ta način imamo skozi vse leto svežo špinačo.

● **Paradižnik.** Posejmo ga koncem februarja ali začetkom marca v toplo gredo; ko zrasteta rastlini poleg klice še dva lističa, jih pikirajmo v razdalji pol pedi. Odrasle rastline sadimo v razdalji trideset cm. Priporočljive sorte so: Lukullus, Predsednik Garfield in Veliki rdeči.

● **Paprika.** Sejmo jo začetkom marca v toplo gredo. Drugače pa postopamo z njo na isti način, kakor s paradižnikom. Seme počasi kali. Priporočljive sorte so: Kalinkova, Ideal, Kozji rog in Napolitanka. Od ostrih je priporočljiva Segedinka.

● **Por.** Za spomladansko porabo ga sejmo takoj začetkom marca v toplo gredo. V drugi polovici aprila pa na prosto v malo ped globoke jarke, da rastline obsujemo z zemljo, ko porastejo, da na ta način tvorijo čim več mesa, oziroma beline.

● **Kumare.** Glej lansko marčevo številko »Grude«.

● **Grah** sejmo takoj od začetka marca, čim se pokaže ugodno vreme, in sicer na prosto. Priporočljive sorte so: Saxonia, Expres; od najznejših je Expres Alaska; dober je tudi Angleški ljubljeneč.

Ostalo zelenjavo, kakor: korenječek, peteršilj pastirjak in zeleno pa posejmo na prosto takoj v prvih pomladnih dneh.

Radi ostale zelenjave in cvetlic pogledjte lanskoletne številke »Grude«.

Življenje na vasi je mnogo bolj zdravo kakor v mestih. Vendar dostikrat umirajo otroci na deželi zaradi bolezni, ki imajo med mestnimi otroci le malo smrtnih žrtev. V mestu je zdravniška pomoč takoj pri rokah, dočim so na vasi v tem oziru težave, ker ni zdravnika, ne lekarne. Zato je prav, če pogledamo, kako moramo ravnati z bolnimi otroki.

Posebno v šolski dobi dobi otrok različne bolezni, ki jim pravimo zato šolske bolezni. Najbolj pogoste so: ošpice, koze, škrlatinika, davica itd. Vse te bolezni so nalezljive. Ko otroci govorijo in dihaajo drug v drugega, prehajajo s sapo od ust do ust majhne nevidne živalice, ki jih imenujemo »bacile«. Ti bacili se nahajajo tudi na vsakem predmetu, ki se ga bolnik dotakne in so potem nevarni še zdravim otrokom. Zato je prva naša naloga ob izbruhu bolezni, da bolnega otroka ločimo od zdravih.

Kako pa naj ravnamo z bolnim otrokom pri posameznih boleznih?

Začnimo z ošpicami. Ta bolezen je razširjena po vsem svetu. Pri izbruhu ošpic dobi otrok vročino, oči se mu vnamejo in solzé, otrok dobi nahod in pogosto začne tudi kašljati. Drugi ali tretji dan se pojavi v ustih, zadaj nad malim jezičkom, pozneje na obrazu in naposled po vsem telesu, rdeč izpuščaj. To so majhni nizki mozoljčki, ki se pozneje združijo v rdeče madeže. Ta izpuščaj traja 4 do 8 dni, potem pa pobledi in koža se začne luščiti v obliki majhnih, ajdovim luskam podobnih luskinic. Kašelj pa ne poneha tako kmalu. Bolezen traja 3 do 4 tedne.

Zdaj, ko vemo, kakšna je ta bolezen, pa pogledajmo, kako moramo ravnati z otrokom, katerega je napadla. Pred vsem moramo gledati na otrokovo prebavo in redno odvajanje. Je naj čim več svežega in kuhanega sadja. Močnatih in mesnih jedi mu ne smemo dajati. Bolniku lahko damo redko krompirjevo juho, svežo zeleno solato z oljem in limonovim sokom. Za pijačo mu dajmo mlačno vodo, v katero damo limonin sok in sladkor. Ako ima visoko vročino, mu napravimo obkladek po vsem telesu. To napravimo takole: vzamemo krpo, jo zmočimo v

topli vodi in dobro ožmemo, položimo jo na flanelasto ali volneno odejo, ki smo jo že preje razgnili po postelji, na njo denemo otroka in ga zavijemo do vratu. Potem ga še dobro pokrijemo. Pri vsem tem pa moramo paziti, da se nam otrok ne prehladi, ker to pusti dostikrat hude posledice. Lahko se vnamejo pljuča (plućnica) ali dobi otrok vnetje v ušesih in če ne pazimo, lahko še oglušijo. Sobo, kjer leži otrok, moramo, da ne napravimo prepiha. Jako je razširjena prazna vera, da mora bolnik ležati v zatemnjeni sobi in da se ne sme preoblačiti. Nasprotno, prav sonce uničuje bolezenske bacile in čistoča je bolniku nujno potrebna. Vendar pa mora bolnik ostati v postelji vsaj 9 do 12 dni; popolnoma zdrav pa je otrok šele čez 3 tedne. Pred tem časom ne sme na močno sonce ali v vlažno vreme in tudi ne med zdrave otroke.

Kako si sama napraviš podveze?

Kupi si dve vrsti bele pavole. Enaj naj bo najdebelejša, kar jih dobiš, druga vrsta pa tanjša. Na iglo nasnuj 66 petelj s tanko pavlo in delaj eno levo, eno desno na pravi in narobni strani 6 cm visoko. Nato delaj z debelo pavolo naslednji vzorec:

1. vrsta: 1 desna, ovoj, obenem z ovojem prideni naslednjo petljo z leve igle na desno, ne da bi jo podpletla. To ponavljaš do konca vrste.

2. vrsta (nazaj): ovoj in eno petljo prejšnje vrste podpleti skupaj in sicer desno: pred prejšnjo petljo prejšnje vrste napravi ovoj in je spet prideni z leve igle na desno. To ponavljaš do konca vrste. Ko napraviš vzorec 26 cm visoko, vzameš spet tanjšo pavolo in delaj eno levo, eno desno in zaključiti. Zloži in napravi iz traku na vsaki strani ušesca. Podveza je gotova in te stane največ 2 din, če jih delaš posamezno; če pa jih delaš več skupaj, stanejo še manj!

*Kjer koli govor naš se sliši,
povsod naš človek je doma.
Le tam, kjer »Gruda« je pri hiši,
v bodočnost vera se smehlja.*

● **Segedinski golaž.** Na vroči masti zaru-meni precej zrezane čebule, hitro prepraži sladko papriko in vrzi nanjo zrezano svinjsko meso. Med pridnim mešanjem in počasnim prilivanjem vode duši meso skoraj do mehkega. Nato prideni kislega zelja, malo sesekljanega česna, lavorjev list, prilij vode in kuhaj tako dolgo, da se bo voda posušila, meso in zelje po čisto zmehčalo. Potresi moke, jo prepraži, prilij malo vode in kisle smetane, da dobiš srednje gost golaž. Osoli!

● **Pljučka v omaki.** Na vroči masti zaru-meni precej zrezane čebule, nato pa prideni pljuča, ki si jih surova zrezala na tanke listke. Med pridnim mešanjem in prilivanjem jih duši do mehkega. Ko se je ves sok posušil, jih potresi z moko, ki jo prepraži in prideni malo paradižnikove mezge. Nato zalij s toliko vode, da dobiš primerno gosto omako. Osoli, popraj, okisaj in prilij kisle smetane. Zraven daj cel krompir in kruh. Prav tako k golažu.

● **Sirovi svaljki.** V skledi zdrobi sir in prideni po teži prav toliko moke, sol, po uvidenosti jajc in kako žlico masti. Iz tega dobro vmeši testo in udelaj svaljke kot iz krompirjevega testa. Napravi dolgo debelo klobaso, jo z nožem zreži na enake, male koščke, ki jih z dlanjo povaljaj v lepe valjance. V široki kozici, kjer imaš slan krop, jih kuhaj četr štiri ure. Nato jih precedi in hitro polij s precej mrzlo vodo, da se ne sprijejo. V pekaču segrej nekaj masti, drobtin, vrzi v to kuhane svaljke, jih lepo previdno premešaj, potisni za kake četr štiri ure v pečico in daj h kislemu zelju ali kaki drugi prikuhi na mizo. So zelo okusni.

Solata in bela kava

Z rastlino Cichorium Endivia lahko, kakor vemo, pripravimo izvrstno solato, ki ugodno pospešuje prebavo. Gospodinje bo zanimalo, da iz njene najbližje sorodnice, namreč iz rastline Cichorium Intybus, izdelujejo sloveči kavni pridelatek »Pravi Franck«, ki daje kavi fin, poln okus in lepo barvo, razen tega pa prija zdravju, ker ugodno pospešuje prebavo in vobče ugodno vpliva na menjava snovi v organizmu.

Razlaga tujih besed

● **Defetizem** je latinska beseda in pomeni malodušnost, malodušje, obupanost. Defetist pravimo človeku, ki nima nobenega poguma in hitro obupa nad vsako stvarjo, čeprav za to nima nobenega pravega vzroka. Defetisti so ljudje brez vsakega nazora; nimajo nobenega določenega cilja. Defetisti so ljudje, ki nimajo smisla za nobeno skupno delo in so zato včasih veliki škodljivci in ovira pri napredku. Defetisti so nevarni posebno v resnih časih, ker s svojim zadržanjem širijo malodušje tudi pri drugih ljudeh. — V nekem kraju, recimo, ustanove društvo, od katerega bi imeli vsi samo korist. Društvo vodijo nesebični ljudje, ki jim ni za lastno korist, temveč gledajo le na skupnost. Ali najde se človek, ki začne z nerganjem še preden se je delo začelo. Nobenega smisla ne vidijo v društvu in začno z razdiralnim delom pri ljudeh, ki so bili prvotno za društvo vneti. Taki nergači so defetisti; so ljudje, ki malodušno gledajo na sleherno delo in obupavajo nad vsakim napredkom. Defetizem je za zdravo skupno življenje kuga. Defetisti so nevarni in škodljivi vsakemu napredku.

● **Cinizem**, cinik, ciničen. Stara grška beseda, ki pomeni nesramnost, predrznost, brezobzirnost. Ciniki so se imenovali v neki dobi nekateri stari grški modrijani (filozofi), ki so oznanjali nazor, da življenje nima nobene vrednosti, pa naj človek živi lepo ali pa grešno. — Danes je cinik vzemimo primer kar iz političnega življenja — oni, ki mu v njegovi zagrizenosti ni nobena stvar mar in je pripravljen v svoji strasti iti tudi preko mrličev, samo da doseže svoj cilj. Zagrizen politik — cinik — pozablja v svojem cinizmu na vse. Poznamo cinike, ki govorijo besede, tako človečanske, kakor jih je govoril Kristus, v praktičnem življenju pa so brezsrčni; izmzgavajo ljudi in jim ni mar, da radi njih premnogi nimajo ne strehe, ne kruha. Ciniki so vsi diktatorji, samodržci. Cinike rodi zlasti naš kapitalistični sistem, ki dovoljuje, da posamezniki grabijo k sebi denar in premoženje z vsemi sredstvi. Ljudi, ki se prerinejo v ospredje ravno s svojim cinizmom, imamo nešteto in tu bi mogli napisati precej imen tudi iz našega političnega življenja.

Mežnar Brkljač

Kakor po navadi, sem se vsedel v klop pred oltarjem. Tam ima naša hiša sedež, menda že odkar stoji cerkev sv. Antona. Sicer je v prednjem delu ladje še nekaj vrst že črvivih klopi, drugače pa verniki stojijo, ob večjih romanjih pa posedajo po tleh. Najbrže bi tudi sedaj posedli, če ne bi bila opeka, s katero so tlakovana tla, od vlage poledenela, da so se svetila kot steklena. Tudi strop in stene so bile od mraza vse v srežu in je izgledalo, kot bi jih obdajal ledeni mah. Cerkev je pač odprta komaj vsako četrletje, zidana iz kamenja, ki upija in vsebuje obilo vlage.

Ljudje so drgetali od mraza, ustrnice so jim enolično migljale od molitve. Ob času romanja je množica navajena na skupno petje nabožnih pesmi, to pot pa radi mraza vse to odpade. Le po zaključku opravila skupno zapojemo vsako leto prošnjo in zahvalo našemu patronu.

Tudi orgelj nimamo, katere pa lahko pogrešamo, ker bi jih poslušali le nekajkrat na leto. Saj moramo pogrešati še takšne stvari, ki bi jih nujno rabili dan na dan.

V cerkvi je nemir. Ljudje kašljajo vse povprek, moški v nizkih, ženske v višjih glasovih. Za sekundo, dve, tišina, potem pa zopet oglušujoče kašljanje, da ne slišiš ničesar. Vidi se, da je skoraj vse zajel prehlad, kar ni čudno, ko so ljudje zelo siromašno oblečeni.

Po stenah cerkve je vse polno napisov in zahval, ki pa se pokažejo šele spomladi, ko zgine srež. Danes ne vidim niti enega, stene so bele kot bi bile vse pobeljene. — Največ zahval je od deklet, ki so bile uslišane in dobile ženina. Pri prvem romanju bo zopet mnogo prošnje, nekaj pa gotovo hvaležnih ženic, ki takrat ne bodo pozabile svinčnika! Poiskale bodo prazen prostor na steni in skrivaj izpolnile svojo obljubo.

Kakor vedno, ministrira tudi danes Brkljač. Silno si prizadeva, da bi z natančno postrežbo ugajal vernikom. Pri prenašanju velike mašne knjige z ene na drugo stran oltarja, poklekne na sredi na obe kolena, se globoko in ponižno prikloni. Zdaj zavije oči v kip sv. Antona, med prestopanjem pa pogleda po množici vernikov. Vedno mu nehotе uide hipni pogled proti zakristiji, kjer stojijo koši, polni krač. Videti je, da ga zaloga mesa močno skrbi, vendar se dela, kot da je pri strežbi v polni zbranosti. V zadregi si gladi napol plešasto glavo in otepava prašna kolena, se zopet zravnja in ogleduje. Danes je v praznični obleki in za njega je edini dan v letu, ki ga vedno nestrpnо pričakuje, mnogo bolj kot samo Veliko noč.

Starost in mraz učinkujeta še posebno na župnika, ki je pri maševanju okoren in počasen. Ko je naznanil: »Ite missa est« — se je množica zadovoljno oddahnila. V vidnem razpoloženju so se verniki razgibali, vsa cerkev pa je skupno zapela:

»Bodi svet' Anton pozdravljen!
Tam pri Bogu zdaj stojiš;
za prošnjika si postavljen
in dobrote nam deliš!

K tebi danes vsi hitimo,
tebi se priporočimo:
Svet' Anton, le pros' za nas,
zdaj in pa poslednji čas!«

Mogočno je odmevala himna našega patrona. Zadnjo kitico pa vselej ponavljamo. Ko smo še odmolili litanije in dobili blagoslov, se je pričela cerkev hitro prazniti. Vsem se mudi domov. Ljudje se rinejo mimo košev, da pod pritiskom ječijo in škripljejo. Brkljač se je s težavo preril do njih in pazil na darove, dokler ni zapustila cerkve poslednja ženica.

(Dalje prihodnjič)

Novo mesto

Smučarska tekma Okrožja kmetskih fantov in deklet v Novem mestu je prav dobro uspela. Poleg starejših tovarišev je posebno pozornost vzbujal mlajši naraščaj, ki je postavil na noge 19 tekmovalcev. Na 8 km dolgi progi si je med starejšimi tovariši priboril mesto prvaka Okrožja tov. Viktor Meznarič, član našega društva iz Gotne vasi. Drugo mesto je zasedel tov. Vinko Avsec, tretje pa tov. Osterc iz Mirne peči. Četrto mesto je zavzel tov. Hrovat.

Od mlajših tovarišev si je priboril prvo mesto tov. Joško Mrvar, drugo tov. Strožak, tretje tov. Mišjak, četrto tov. Hrovat in peto tov. Dragman.

Prireditve je privabila mnogo gledalcev, ki so se pridružili dolgi povorki smučarjev, ki so ob priliki lepega zimskega športa tudi manifestirali za kmetsko-mladinsko idejo in kulturni dvig naše vasi!

Ljutomer

Ptujsko Okrožje kmetskih fantov in deklet sporoča, da je pričetek prosvetno-organizatoričnega tečaja za fante in dekleta v nedeljo, dne 10. marca 1940. ob 1/2 8. uri zjutraj v dvorani restavracije Zavrtnik v Ljutomeru. Vse udeležence prosimo, da prispejo točno in se javijo vodstvu tečaja!

Središče

V nedeljo 18. II. t. l. je v dvorani Sokolskega doma gostovalo Društvo kmetskih fantov in deklet od Sv. Bolfenka z igro: »Voda s planine«. Izvedba igre je bila posrečena. Gledalci, ki so domala zasedli veliko dvorano, so z burnim ploskanjem izražali svojo zadovoljnost nad dobro podano igro, ki je splošno ugajala.

Orla vas

Poleg dramatike in knjižnice smo zadnji čas posvetili največ pozornosti nabiranju novih naročnikov za »Grudo«. Zavedamo se namreč dobro, da je naš list odvisen samo od naših lastnih moči, zato smo storili vse, kar je bilo količkaj mogoče. Nabrali smo 64 novih naročnikov in smo naročnino tudi že nakazali upravi. Želimo, da bi prišla »Gruda« v vsako kmetsko hišo in dramila, učila in zabavala naše ljudi.

Sv. Bolfenk pri Središču

Da v teh resnih časih za par uric pozabimo na vsakdanje skrbi in se malo predamo predpustnemu razpoloženju, je naše Društvo kmetskih fantov in deklet priredilo koncem januarja pri tov. Jakobu Zabavniku v Jastrebcih tovariški družabni večer z raznimi razvedrilnimi točkami. Prireditve so se udeležili po veliki večini vsi člani in prijatelji društva. Ob domači godbi in petju je večer vse prehitro minil.

Igra »Voda s planine«, ki smo jo 21. jan. predvajali, je v vseh ozirih dobro uspela. Šolski razred, kjer se je predstava vršila, je bil popolnoma zaseden. Igralci, tudi novinci, so se potrudili in želi za izvajanja obilo odobravanja.

Poroke iz naših vrst

Voglje

V letošnjem predpustu so se od našega Društva kmetskih fantov in deklet zopet poslovili trije člani. Poročili so se: tov. Martin Zlate s tov. Ano Mlakar, oba iz Vogelj in tov. Aleš Zlate iz Vogelj z gđc. Angelo Vrhovnik iz Vopovelj. Imenovani novoporočenci so sodelovali pri ustanovitvi našega društva in so se ves čas vneto udeleževali. Zato upamo in želimo, da mu bodo ostali zvesti tudi v bodoče in našemu kmetsko-mladinskemu gibanju! V zakonskem stanu jim vsi člani in članice želimo mnogo sreče in uspehov! Janko Oselj

Dramlje

V nedeljo, dne 28. januarja t. l. se je poročila naša članica tov. Anica Jesenek z g. Albertom Bohorčem iz Sv. Jurija ob južni žel. Nevesta je bila članica našega društva vseh 12 let, ves čas agilna, ter jo bomo v naši sredi težko pogrešali. — Novoporočenecema želimo mnogo zadovoljnosti in sreče z željo, da ostaneta našemu gibanju tudi v bodoče naklonjena!

SREČA V VALOVIH

POVEST

Trata sicer ni bila zelena, ker jo je po košnji sonce požgalo. Škrbić pa je kljub temu čutil mehko svojo zemlje, saj je sedel na svojem najboljšem travniku. Iz žepa je potegnil malo pipo in jo prižgal. V vrbovini so mu prepevali črni kosi in se s Škrbićem vred veselili življenja.

»Glej jih, črnuhe, kako so veseli! Le pojte, le; tudi jaz bi zapel, toda hripavo grlo noče!«

»S kom pa se pogovarjaš, oče?«

»Oho, Nadja! Prav, da prideš za očetom. Veš, Nadja, hčerka moja, kosi tako lepo pojo; lepo je življenje, za vas mlade, seveda!«

»Si dobre volje, oče?«

»Dobre volje? Sem! Poglej no, Nadja, tja doli do hrastovine! Dobre volje? Moraš biti dobre volje, če ti zemlja rodi! Zemlja te ima rada in ti njo. Poglej to divno konopljo! Dvanajst vagonov in morda tudi več bo suhe slame!...«

»Kaj boš z denarjem, oče?«

Škrbić se je zagledal v hči, ki ga je gledala z modrimi očmi, da je možu še topleje postalo v srcu. Nadja ga je gledala in čakala odgovora, očetu pa se je beseda nekje zataknila.

»Nadja! Veš, Nadja...«

Vzdignil se je s suknje, zahrkal in se visoko zravnal. Z očmi je obkrožil ves obsežni travnik, ki se je z majhnim nagibom spuščal proti Bezdanu.

»Poglej, Nadja!« Škrbić je prijel hčerko za roko in z desnico kazal meje travnika.

»Vidiš, Nadja, v tistem kotu hočem postaviti novo hišo; lepo hišo in gospodarsko poslopje. Za tebe, Nadja! Tja bo šel denar!«

»Oče!«

»Da, hišo bom postavil iz te konoplje!«

»Oče!«

Škrbiću so zopet za trenutek zdrknile oči in zanesle pogled na široke ravnice.

»Oče, ali smem danes na igranko? Ranko pride, vsa mladina gre. Ali smem, oče?«

»Zato si prišla? Boš videla, Nadja, to bo hiša! — Zato si prišla?«

»Tudi; in pozdraviti sem te hotela; nisem marala iti brez tebe, čeprav mi je mama dovolila.«

Škrbiću se je danes v srcu že večkrat smejalo, zdaj pa je z nerodnimi rokami objel Nadjo okrog vratu in ji na uho tiho šepetal:

»Idi, Nadja! — Razveseli se, dokler je mladost v tebi! Veselje je polovico kruha; idi, Nadja, ti moja kri!«

Nadja je poljubila očeta in ga pobožala po sivih laseh.

»Zelo si dober z menoj, oče! Hvala ti! Če boš pri volji, pa pridi za nami!«

»Idi, Nadja, in pozdravi Ranka! Razveseli se, ker jutri se začne zopet delo!«

Nadja je odbrzela in s ceste pomahala očetu, ki je ves zamaknjen gledal za njo in mrmral:

»To je zdravje! Kri ni izdajalec!«

Odmahnil ji je v pozdrav in se obrnil proti konoplji, ki je zdaj še lepše šumela svojo skrivnostno pesem in napolnjevala Škrbićeva pljuča s tako mogočno silo, da bi na mah postavil novo hišo kar iz zelene konoplje. Stopil je proti vrbovi senci, kjer so nenehno žvrgoleli kosi, se obrnil in drugič položil svoje kosti na suknjo. Med šumljanjem grmovja in ptičjim petjem je Škrbić na svojem najlepšem travniku sladko zaspal. Sanjalo se mu je o novi hiši, o Nadji in o dvanajstih vagonih suhe konoplje...

Nekako v istem času, ko je Škrbić sanjal, se je Nadja veselega obraza pridružila množici mladine, ki je napolnila bezdansko igrališče. Nadja je bila komaj drugič na igranki. Njeno belo lice z lahno rdečico, velike modre in opojne oči so tisti dan marsikateremu fantu zmešale pogled; pa tudi dekleta niso mogla kar tako mimo. Vsakdo je pogledal Nadjo, njeno narodno nošo, ki je kljub ohlapnosti kazala vse njene naravne lepote. Telo je izražalo gibčnost in skladnost, vsak korak je bil odmerjen, kot bi stopal sam Škrbić. V igri je bila Nadja v svoji spretnosti nenadkriljiva. Kolo se je vrtelo za kolom in Nadja ni manjkala pri nobenem. Slavila je pesem veselja in mladosti. Akordi ciganove vijoline pa so se zvijali kakor Nadjino telo. Ranko je dostojanstveno igral poleg nje, dasi so mu fantje večkrat prekinjali kolo in skušali priti na njegovo mesto. (Dalje prihodnjič)

Josef Knap :

PUŠZTA

roman

Z avtorjevim dovoljenjem poslovenil Francè Gerželj — Ilustriral F. Bilkowský
(Nadaljevanje)

5.

Inženir z užhorodskega vodnega urada je prišel naknadno izmerit kos pašnika.

»Še nekdo bo prišel med vas, hm, pa ne kar tako. Potomci iz Veverkovega rodu.«

»Nekoga iz Amerike, kaj?«

»Veverka ... počakajte že ... to ime ...«

»Veverka, iznajditelj pluga,« je pojasnil inženir kar med delom.

»Tako?«

Seveda, prav za prav res, saj nekdo je vendar moral iznajti plug. Glej, glej, med njuni bodo tudi potomci ... kako se je že imenoval?

Inženir iznenada preneha z delom, z očmi premeri drugega za drugim in se naposled ustavi pri Novotnem.

»Vi ste bili kovač, ne?«

»Zraven kovačnice sem imel tudi nekaj zemlje.«

»To ste v dobi oranja vsak dan nabrusili kaj lemežev?«

»No, malo jih ravno ni bilo,« pripominja Novotni.

»Leto za letom, dan na dan?«

»Kajpada.«

»Vi bi pa že morali vedeti, kdo vam je naložil to delo, kdo je nekoč iznašel plug.«

Smejali so se Novotnemu, ki je strmel ves zbezan. Ta inženir je kot ščuka. Sedaj jih je spet premeril z očmi, da so hipoma utihnili; potem jim ni rekel nič več, zažehal je in poklical pomočnika.

O novem kolonistu pa so sedaj vedeli vse. Potomec Veverka, potomec iznajdi-

telja pluga. Morda milijonar, ki hoče radi muhavosti imeti svoj del v Hosszugorundu.

Nekega dne se je priselil brezposelni rudar Wild, in to je bil on. Niti toliko ni imel, da bi mogel plačati predpisanih deset odstotkov cene. Toda njegova podjetna žena Antonija, vnukinja Veverke, je neumorno pošiljala na odločujoča mesta prošnje, sklicujoč se na svojega prednika. Republika je vendar dolžna dati ji zemljo, saj je njen ded s svojim izumom prinesel blagoslov kmetškemu stanu. Naknadno sta torej dobila tudi ta dva svoj del. Hvaležno sta sprejela poslopja skoraj pri Boutradi, polja pa na drugem koncu.

Na Hosszugorundu so o tem mnogo govorili, kot se pač spodobi o takihle potomcih izumitelja pluga. Podoba pa je, da si bosta morala ravno ta dva izposoditi plug, predno bosta sploh lahko pričela z delom. Vsaj na vozež ni bilo videti med različno šaro nobenega pluga. Otroci, da, otrok pa cela truma. Toda plug si bosta pa morala izposojati, ali pa si kupiti cenejši že rabljen plug.

V tem času je mehak in gost pomladni veter vlekel čez zraslo žito, njih prvi pridelek. Snopkovi so se selili v svojo domačijo. Tudi Šimona je to še čakalo. Kupiti pa si mora še kravo in se ogledati po nekakšni ženski, ki bi mu znala kuhati, kajti tudi glede jedače se mora naposled postaviti na lastne noge. To in ono še dela na stavbi, potem pa sloni nad številkami računov.

»Kako ti je prav za prav ime,« je nekega dne vprašal cigansko dekle, ki je še vedno imela nekaj opravlka. Za zidarji in mizarji riba pod in zmiva okna kakor najboljše ve in zna. Šimon jo meni prijaviti pri županu v Svobodi. »Pa saj niti ne vem, kako ti je ime.«

»Eržika.«

»Eržika, to ti je ime, če so te sploh krstili. Toda naprej? Priimek.«

Dekle se krepko smeji z močnimi in skoraj razpokanimi ustnicami, da si pridobi njegovo naklonjenost. O drugem imenu razen Eržike ne ve nič.

»Če ga nimaš, ti ni mogoče pomagati. Nimaš. Jaz ti ga ne morem dati.«

Nekaj je urejal po sobi in prinesel vanjo pohištvo. Ko je nakupoval, ji je z denarjem, ki ga je imela zaslužnega, kupil nekaj kosov obleke in srajco, kajti na sebi je imela to, v čemer je bila prišla k njemu. Pod krilom ni imela ničesar, razen dvojne močnih in mladih nog. Skozi raztrgano jopico se je svetila napeta koža prsi. Rekel ji je, naj se umije, toda ne samo po obrazu in vratu, kjer je bila najbolj umazana.

»Poglej si druge ženske. Ti pa imaš vrat kot zemlja.«

Spala je v hlevu. Takle nov hlev je bil kot izba. V njem je še dišalo po svežem lesu. Ko se je znašla sredi urejenosti, je kar nekam bolj spadala med ljudi.

»Sicer pa lahko spiš kar v sobi v poste-

lji,« ji je rekel nekega dne. »Kar pri meni.«

Včasih se ni mogel takoj spomniti njenega imena. Eržika, doslej tega nikdar ni slišal. Ko se nekoč ni mogel takoj spomniti njenega imena, mu je kar sama prišla na jezik beseda Puszta. Potlej ji je še večkrat rekel Puszta.

Pri Snopkovih ga že dolgo niso videli. Nanka se je kar izgubila med novimi obrazi. Zdaj je morda bolj zadovoljna kot pozimi ter se ne more pritoževati, da je tu kot kol sredi plota. Zadnjič je na njej opazil, da je nekam bolna, med pogovorom o njej se je izkazalo, da ima težave z želodcem.

»Tako? Tako?« je zganil proti njej z glavo.

»Spak, polne oči imam tega,« si je menčala oči.

»Ali vam ni dobro?«

Seveda, stavba je še surova, se je smejal sam zase, to je gotovo od tega. Pa menda ni celo vzrok za otroške plenice, kaj? No, tudi sem bo našla štorclja. Ko se je semkaj selil Rusin Dobej, je nad vozom letela štorclja, pa so morali zložiti z voza prej zibelko kot plug.

Pri Snopkovih so imeli obisk z doma. Tonkov brat, gospodar Vojteh, je prišel k njim. Zadržal se je nekaj dni, saj bi se sicer dolga pot ne izplačala. S Tonkom in očetom je hodil po poljih kot komisija. Tu in tam je s škornjem zdrobil grudo ter povedal svoje mnenje o glinasti zemlji. Ko je bil že tu, je hotel tudi videti semenj ali kaj podobnega, kakšne konje imajo in kakšne cene. Nanka je gledala za njimi, ko so odhajali; silno dosti so si imeli povedati. V njej pa so se nabirale neizrečene besede in jo tlačile. Koj po svatbi in priselitvi, ko je utihnilo svatbeno vrvenje in je v zimskih dneh zrla skozi okno na puszto, se ji je vračala v misli ta in ona malenkost iz prejšnjih časov, posebno pa jo je težilo neko vprašanje za voljo njenih doma.

Da, Vojteha bi morala vprašati, pa nista bila nikdar sama. Pred Tonkom pa tega ni marala, ker se je stvar tikala deloma tudi njega. Sicer pa, kdo ve, kako on misli o tem. Morda je na to že pozabil,

njeno vprašanje pa bi ga spet k temu napeljalo.

Zadoščal pa je le trenutek, ko je ostal Vojteh po kosilu za mizo, dočim je šel Tonek v konjušnico. »Kaj počne Ema Pavlicova?«

»Ema?« je skomignila z rameni. »Kot vsi drugi. Pri vas tu je vedno kaj novega, toda mi tam. Mi smo v vsem vedno na istem mestu.«

Trenutek je čakala, Vojteh pa je ostal le pri splošnih stvareh.

»Še boleha?«

»Ema?«

»Precej časa je kašljala.«

»Ne vem, posebne izpremembe ni videti na njej. Mislim, da ne.«

»Kar tako sem vprašala,« je rekla s pri-tajenim vzdihom. Torej je zdrava. To je toliko hujše.

Ko je bil Tonek še samski, je hodil več let z Emo Pavlicovo, in vsakdo je pričakoval, da se stvar ne more končati drugače kot s svatbo. Zaradi neke malenkosti sta se sprla; popolnoma brezpomemben spor. V Blatnici je potem plesal z Nanko. Pospremil jo je domov. Potlej pa je hodil z Nanko. Nanka je dobro vedela, da ji Tonek ni pripadal po vsej pravici, da se

je z njim spoprijateljila za Eminim hrbtom ter bi bila njena dolžnost, da ju spet spravi, če bi le bila prijateljica kot je treba. V resnici pa se je Tonka oprijela z vsemi desetimi prsti ter si ni mogla zamisliti, da bi se od nje spet vrnil k Emi. Zdaj pa sta se tako približala drug druge-mu, kot da sta si od vekomaj namenjena, Nanka in Tonek. Kakor dve vodi, ki sta se zlili v eno strugo, dočim sta bili doslej vsaka za svojim bregom. »Sicer pa je ona bolna,« je pravila Tonku o Emi, medtem ko je bila sama zdrava in krepka kot cve-toča detelja. Nekaj resnice je bilo na tem. Ema je bila v primeri z Nanko kot senca, zlasti poslej, ko se je bila razšla s Tonkom, in ji je stalno visel na ustnicah hi-rajč in medel nasmeh. Pa tudi zatajiti ni mogla, da je njena mati umrla za sušico. Tonek je tudi brez Nankinega namigava-nja sam spoznal razliko med obema dekle-toma. Nenadoma se mu je zazdelo, kot da se je osvobodil, čeprav prej ni bil nikoli občutil, da bi bil povezan z Emo. Ta Nan-ka je bila nekaj novega, zelo všeč mu je bila nova zaljubljenost, kakor je vsakomur všeč nova pomlad, vsak začetek znova. Ta-ko sta se Tonek in Nanka zblížala in vsak na svoj način izdala Emo, ta več, drugi

manj. Nato pa sta šla oba kot v pregnanstvo, dočim bi mogel priženiti z Emo tudi njeno domačijo. Spočetka sta odšla v puzto kot na ples, v času svatb in na koncu leta. Toda tu je ilovica težka kakor svinec. Pa to taborjenje v hlevih, v temi in dežju, v nočeh brez konca. Spomin na Emo je

jel bledeti, daleč zadaj je ostala, pozabljena. Če bi bila bolna, bi bilo kaj drugega. Obveljala bi navidezna tolažba, da spada v posteljo in smrt, ona dva pa postelji in življenju. O njeni bolezni in hiranju pa ni bilo nič slišati, dočim se je v Tonka in Nanko zagrizla puszta. (Dalje)

Ing. T. Mastnak, Ruše:

Koristni nasveti kmetovalcem!

Dokler se umetna gnojila niso vpeljala, gradov in sadovnjakov. Pri prvi kopi za-
sta bila hlevski gnoj in ledina pomoč kmetovalcem, da je pripravil svojim posevom dovolj hrane. Danes, ko nam stoje na razpolago različna umetna gnojila in metode, s pomočjo katerih določimo stanje hranivih snovi v zemlji, lahko gnojenje prilagodimo z ozirom na to določitev hranivih snovi in za potrebe kulturnih rastlin. Vsakemu kmetovalcu mora biti jasno, da so osnovne hranilne snovi potrebne za uspevanje gospodarskih rasilin, apno, dušik, fosfor in kalij. Kadar bo naš kmet doumel in si zapomnil to osnovno pravilo za gnojenje, mu uspeh pri uporabi umetnih gnojil ne bo izostal. Čestokrat se dogaja, da pri uporabi umetnih gnojil ni uspeha. Zakaj? Največkrat je v teh primerih neuspeha kriv kmetovalec sam. — Da je umetno gnojilo potrebno in koristno, je sigurno slišal. Ko pa je kupoval gnojilo, ni pazil na to, kaj je kupil, kedaj je gnojilo trosil in za kakšno kulturo ga je uporabil in na kakšni zemlji. Na tem mestu naj navedemo, da imajo poedine rastline različne zahteve, okopavine kot krompir, krmilna repa pa izčrpajo tla dosti bolj kot n. pr. žita. In radi tega rabijo dosti več hrane.

Drugi važen pogoj za dobro delovanje gnojila je ta, da pride gnojilo dovolj zgodaj v zemljo. Na to kmetovalci navadno pozabljajo in čisto ravno radi tega nimajo zaželenih uspehov. Gnojilo ne sme priti s semenom v dotiko, zato ga moramo trositi na težjih tleh že v jeseni ali zgodaj spomladi, na lažjih pa spomladi, vsak nekaj tednov pred setvijo na surovo brazdo. Zgodaj spomladi je čas za gnojenje vino-

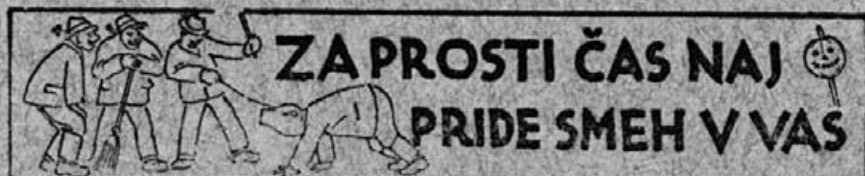
kopljenju v vinograd 250—400 kg Nitrofoskala — I na oral. Sadno drevje pa gnojimo tako, da pod kap krošnje zakopljemo 5—8 kg Nitrofoskala — I na steblo, 10—20 cm globoko v zemljo. Ravno tako gnojimo travnik z Nitrofoskalom — I, predno poženejo, in sicer 150—200 kg na oral, če so pa polni mahu, z *neoljenim apnenim dušikom* (100—200 kg) na oral in s fosforno žlindro. Na ozimine, ki so slabe in polne plevla, trosimo neoljeni apneni dušik, preden začno zrna poganjati. (100 kg na oral).

Jarim žitom gnojimo z Nitrofoskalom, in sicer 150—200 kg na oral na surovo brazdo.

Naš najbolj cenjeni pridelek — krompir — gnojimo z Nitrofoskalom — II, 250 do 300 kg po oralu in trosimo gnojilo na surovo brazdo po celem.

Gnojenje po tem načinu bo imelo sigurno vedno uspeh in napravilo pridelovanje rentabilno; Nitrofoskal je popolno gnojilo, saj vsebuje za rastline potrebna hraniva, dušik, fosfor, kalij in apno.

ZA PROSTI ČAS NAJ PRIDE SMEH V VAS

ZAREKLO SE MU JE

Zena (umira): Obljubi mi, da mi postaviš lep, marmornat spomenik!

Mož (v solzah): Z največjim veseljem!

USMILJENJE

Sodnik: In udrihali ste po njem, ko je bil že onesveščen!

Obtoženec: Res je, gospod sodnik; hotel sem ga spraviti zopet k zavesti!

NESPORAZUM

Živinozdravnik (stari gospe, ki je prinesla na pregled psička): Prosim cenjeno imel?

Mestna gospa: — Muki!

ZGUBLJEN KLOBUK

Profesor: Najdite mi klobuk!

Dijak: Saj ga imate na glavi!

Profesor: Dobro! — Potem ga bom že sam našel!

NA BOLJE GRE

Bolnik (v vročici): Zgubi se, mrcina!

Zdravnik (bolnikovi ženi): Vročina je po-nchala, vidite, spet vas pozna!

NI GA RAZUMEL

Sovre: Miha, kaj pa nosiš v škatlji?

Miha: Za svojo ženo sem dobil papigo.

Sovre: Ti si srečen, Miha. Glej, jaz pa ne morem svoje žene zamenjati za nobeno stvar!

PRI ZDRAVNIKU

Zdravnik: Za temeljiti pregled 200 din.

Bolnik: Če bi me temeljito pregledali, bi ugotovili, da imam samo 15 din!

ZAKONSKI POKLON

Zena (v hotelski sobi): Ne morem spati, ker me grizejo stenice.

Mož: Prižgi luč! Ko te bodo videle, bodo takoj zbežale!

OPRAVICILO

Sodnik: Na ženi ste torej razbili dežnik; ali imate kako opravičilo?

Toženec: Da, gospod sodnik, dežnik je bil že star in zanič.

NA NOVO LETO

Blaž: Popo-popovej, Tomaž, od kdaj sva že pijana?

Tomaž: Ne prestraši se; že od lani!

POJASNJEN VZROK

Lukec: Oče, zakaj pa nimaš na glavi nič las?

Oče: Vsem, ki z glavo delajo, lasje odpadejo.

Lukec: Aha, zdaj pa vem, zakaj mama nima brk!

Franc Kuralt:

Vzdihovanje

*Ko sem nekoč v prelestni noči
pod oknom svoje ljube stal,
bolesten vzdih začul sem v koči:
»Zakaj mi Bog ni dote dal?«*

*—Dekle, ne kliči božje jeze
iz doma Stvarnika nikdar!
Vse kar imel je, vse najlepše,
vse dal ti je neba vladar!*

*Oči, dve zvezdici blesteči,
pogled iz njih — nebeki žar,
srce k ljubezni koprneče ...
Ni zate to najlepši dar?*

*In belih grudi ti cvetovi,
kot marmor čist vilinski stas;
to pač vse lepši so darovi,
kot biserov, zlata je kras. —*

*A dekle še naprej tožilo,
njen drobn glas je vzdihoval
tako proseče in tak milo:
»Zakaj mi Bog ni dote dal?«*

Mlin na štiri kolesa in ugoden prostor za žago je naprodaj v Podturnu pri Dolenjskih Toplicah.

Vprašati pri Kmetiski posojilnici v Ljubljani.

Kmetijski hranilni in posojilni dom

Tavčarjeva ulica števil 1

v Ljubljani

Žiro račun pri Narodni banki — Račun
Poštne hranilnice 14.257

zadruga z neom. jamstvom

Brzjav: „Kmetiskidom“ — Telefon 28-47

Sprejema vloge

**Zaupajte
domaćemu
denarnemu
zavodu!**

na knjižice in na tekoči račun — Daje kratko-
ročna posojila — Eskontuje menice — **Nove vloge** na
knjižice in na tekoči račun vsak čas razpoložljive obrestuje
po **4 do 5** ⁰/₀. Za vse vloge nudi popolno varnost

Razne vrste

ZDRAVILNIH ZELIŠČ

kupuje po najvišjih dnevnih cenah

KMETIJSKA DRUŽBA, r. z. z o. z.

v LJUBLJANI

Novi trg 3

Zahtevajte informacije — pošljite vzorce in ponudbe!